

**LARISA FETESCU
SNEJANA MARTINCIUC
TATIANA MOSCU**

**LIMBA MOLDOVENEASCĂ
ȘI CITIREA**

3

**Partea
a doua**

Larisa Fetescu, Snejana Martinciuc, Tatiana Moscu

LIMBA MOLDOVENEASCĂ ȘI CITIREA

Manual pentru clasa a 3-a cu limba moldovenească
de predare a instituțiilor de învățământ mediu general
(în două părți)

Partea a doua

Recomandat de Ministerul Învățământului și Științei din Ucraina

Львів
Видавництво «Світ»
2020

УДК 821.135.2(075.2)
Ф 45

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2020 № 271)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Фетеску Л.

Ф 45 Молдовська мова та читання: підруч. для 3 кл. з навч. молдовською мовою закл. заг. серед. осв. (у 2-х ч.) : ч. 2 / Л. І. Фетеску, С. П. Мартинчук, Т. Д. Моску. — Львів : Світ, 2020. — 136 с.

ISBN 978-966-914-250-4

ISBN 978-966-914-252-8 (Ч. 2)

УДК 821.135.2(072.2)

Навчальне видання

ФЕТЕСКУ Лариса Іванівна, МАРТИНЧУК Сніжана Петрівна, МОСКУ Тетяна Дмитрівна

МОЛДОВСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Підручник для 3 класу з навчанням молдовською мовою
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Молдовською мовою

Редактор *С. М. Капталан*. Худ. редактор *В. П. Коваль*. Коректор *А. А. Пасат*

Формат 70х100/16. Ум. друк. арк. 11,016. Обл.-вид. арк. 8,95
Тираж 693 пр. Зам. № 20-180

ДП «Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4826 від 31.12.2014
www.svit.gov.ua; e-mail: office@svit.gov.ua; svit_vydav@ukr.net

Друк ПрАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09100, Київська обл., м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, буд. 4
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 5454 від 14.08.2017

ISBN 978-966-914-250-4

ISBN 978-966-914-252-8 (Ч. 2)

© Фетеску Л.І., Мартинчук С.П., Моску Т.Д., 2020

© Крецу Н.С., худ. оформлення, 2020

© Видавництво «Світ», 2020

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика: Михайло Вербицького

Слова: Павло Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

CUPRINS

BLOCUL 5

STRUCTURA CUVÎNTULUI

Lecția 33 Structura cuvîntului. Tema. Desinența	8
Lecția 34 Cuvinte înrudite. Rădăcina cuvîntului.....	10
Lecția 35 Prefixul. Sufixul	13
Lecția 36 Prefixele <i>dez-, des-</i> și <i>răz-, răs-</i>	16
Lecția 37 Prefixele <i>îm-, în-</i> și <i>com-, con-</i>	17
Lecția 38 Am însușit	19
Lecția 39 Ce cunosc?	20

BLOCUL 6

PĂRȚILE DE VORBIRE

Lecția 40–41 Substantivul. Substantive comune și proprii.....	23
Lecția 42 Numărul substantivului.....	26
Lecția 43 Genul substantivului.....	29
Lecția 44 Adjectivul	31
Lecția 45 Adjective simple și compuse. Ortografia lor	33
Lecția 46–47 Acordul adjectivului cu substantivul.....	35
Lecția 48 Am însușit.....	38
Lecția 49 Ce cunosc?	39
Lecția 50 Verbul	40
Lecția 51–52 Numărul și persoana verbului	42
Lecția 53–54 Pronumele. Pronumele personale	45
Lecția 55 Pronumele de politețe	48
Lecția 56 Numeralul.....	50
Lecția 57 Conjuncția. Prepoziția	52
Lecția 58 Am însușit.....	54
Lecția 59 Ce cunosc?	55

DEZVOLTAREA VORBIRII ORALE ȘI SCRISE

Lecția 7 Expunere orală despre impresiile sărbătorilor de Crăciun și Anul Nou.....	56
Lecția 8 Compunere orală după un șir de imagini «Jocurile de iarnă ale copiilor».....	57
Lecția 9 Textul în versuri	58

Lecția 10 Expunere detaliată	60
Lecția 11 Descrierea unui anotimp	61
Lecția 12 Compunere-descriere a portretului unui personaj.....	62
Lecția 13 Compunere după un plan de idei.....	63
Lecția 14 Alcătuirea întrebărilor și a răspunsurilor.....	65

CITIREA

BLOCUL 5

IARNA NE ADUCE-N DAR

OBICEIURI, JOCURI ȘI MULT HAR!

Lecția 33 Tradiții și obiceiuri de iarnă	66
Lecția 34 Nașterea Mântuitorului. <i>Ion Creangă</i>	68
Lecția 35 Colind. Plugușorul.....	70
Lecția 36 La săniuș. <i>Ion Agârbiceanu</i>	74
Lecția 37 Stupul Ior. <i>Tudor Arghezi</i>	76
Lecția 38 Evaluare.....	78
Lecția 39 Lectură Cheița. <i>Mircea Sîntebreanu</i>	79
Lecția 40 Lectură Moș Ger și feciorul său Geruleț.....	81

BLOCUL 6

SALUTARE PRIMĂVARĂ

TIMP FRUMOS BINE AI VENIT...

Lecția 41 Ghiocelul. Legenda Mărțișorului. <i>Grigore Vieru</i>	83
Lecția 42 Primăvara. <i>George Coșbuc</i>	86
Lecția 43 M-a crescut mama în poală. Nina Casian.....	88
Lecția 44 Cîntec de primăvară. <i>Grigore Vieru</i>	89
Lecția 45 Dimineața <i>Vasile Alecsandri</i>	91
Lecția 46 Povestea cu privighetoarea. <i>Mihail Sadoveanu</i>	93
Lecția 47 Paștele	95
Lecția 48 Evaluare.....	97
Lecția 49 Lectură. Cuibul de păsărele	98
Lecția 50 Lectură. Legenda ouălor roșii.....	100

BLOCUL 7

ZĂBOVEȘTE ȘI ASCULTĂ

TOATE-N FELUL LOR CUVÎNTĂ

Lecția 51 Noi albinele	101
-------------------------------------	-----

Lecția 52 Veverița. <i>Mihail Sadoveanu</i>	104
Lecția 53 Racul, broasca și știucă. <i>Alexandru Donici</i>	106
Lecția 54 Fram, ursul polar.....	108
Lecția 55 Evaluare.....	111
Lecția 56 Lectură Puiul isteț. <i>Spiridon Vangheli</i>	112
Lecția 57 Lectură Puiul.....	114

BLOCUL 8

CE E BINE ȘI CE E RĂU

Lecția 58 Pâinea. <i>Ion Rîureanu</i>	116
Lecția 59 Cei trei purceluși.....	117
Lecția 60 Cum l-a păcălit Broscuța pe Leu.....	121
Lecția 61 Amărăciuni. <i>Tudor Arghezi</i>	123
Lecția 62 Cei trei ursuleți.....	125

BLOCUL 9

LITERATURA CLASICĂ PENTRU COPII

Lecția 63 Somnoroase păsărele. <i>Mihai Eminescu</i>	127
Lecția 64 Lebedele sălbatice. <i>Hans Cristian Andersen</i>	129
Lecția 65 Musca la arat. <i>Alexandru Donici</i>	132
Lecția 66 Evaluare.....	134
Lecția 67 Lectură La scăldat. <i>Ion Creangă</i>	135

Dragi copii!

Ați ales un manual care vă este prieten și partener într-o pasionată aventură în lumea cărții. Cu inteligență și imaginație, veți reuși să descifrați această lume.

Veți pătrunde, treptat, în universul cuvântului rostit și scris. Observînd, folosindu-vă cunoștințele și imaginația, jucîndu-vă și exersînd, veți ajunge la un sfîl personal de a lucra și de a gîndi. Veți înțelege talentele de dincolo de cuvinte, descoperindu-vă pe voi înșivă într-o lumină poate încă necunoscută.

Mult succes!
Autoarele

Semne convenționale:

— activitate în perechi

— vocabular

— activitate în grup

— necesar!

BLOCUL 5

STRUCTURA CUVÎNTULUI

LECȚIA 33

STRUCTURA CUVÎNTULUI. TEMA. DESINENȚA

1. Citește fraza ce urmează. Încearcă să afli ce caută Titirică.

Cînd se crăpa de ziuă, Titirică a ieșit din ogradă cu o scîndurică, un ciocan și niște ținte și a pornit prin Chișinău să caute ...ul sțricat.

- Ai aflat ce căuta Titirică? Ce parte a cuvîntului e omisă: tema sau desinența?
- Pune în locul punctelor tema omisă *pod-*. Acum ai clarificat ce caută Titirică?

Partea de cuvînt ce nu se schimbă se numește *temă*.

Partea de cuvînt ce se schimbă se numește *desinență*.

Tema exprimă sensul cuvîntului.

Desinența face legătură între cuvintele propoziției.

2. Observă cum își schimbă forma cuvîntul caiet.
Completează în scris și următoarele colonite.

un caiet

o carte

un elev

trei caiete

trei ...

trei ...

niște caiete

niște...

niște ...

3. Copie, subliniază tema și explică oral sensul fiecărui cuvânt. Alcătuieste propoziții cu aceste perechi de cuvinte.

Ziditor – a zidi; patinoar – a patina; scriitor – a scrie;
cîntăreț – a cînta;

4. Copie poezia. Adaugă desinențele potrivite.

Mi-i dragă mămic.,
Drag și tăticu,
Mi-i dragă bunic.,
Drag și bunicu,

Sor. și frate,
Lun. și soare.
Dragă, mi-i dragă
Lum.. întreagă.

Costantin Dragomir

5. Completează propozițiile cu cuvântul *mama* sub forma cerută de întrebarea citită. Marchează desinența.

(Cine?) mea e tânără? (Cine?) colegilor mei lucrează la uzină. De 8 Martie vom dăru (cui?) noastre cadouri. (Cui?) mele îi plac florile.

6. Scrie cuvintele. Marchează tema și desinența lor.

oraș
orașul
orașului

pâine
pâini
pâinii

anul
anului
anii

LECȚIA 34

CUVINTE ÎNRUDITE. RĂDĂCINA CUVÎNTULUI

1. Completează cuvintele din colonițe. Prin ce se aseamănă ele? Dar prin ce se deosebesc? Află partea lor comună și marchează-o printr-un arc.

Exemplu: fierar, fieros, fier.

prietenesc
prieten
împrieteni

drumeț
drum
drumeag

Cuvintele *fierar*, *fieros*, *fier* au o parte comună – *fier*.
Fier este rădăcina lor.

Toate aceste cuvinte alcătuiesc o familie, de parcă ar fi rude. Ele se numesc cuvinte înrudite.

2. Ce alcătuiesc cuvintele scrise? De ce cuvintele din aceeași familie se numesc înrudite? Marchează rădăcinile lor. Alcătuiește propoziții cu unele din ele.

Loc, local, localitate, lăcaș, localnic, a locui, locuitor, înlocuitor.

Frunte, fruntaș, a înfrunța, a confrunța.

Rădăcină, rădăcinos, a dezrădăcina, a înrădăcina.

Cosaș, coasă, a cosi, cosit, cositoare.

3. Găsește cuvântul străin acestei familii de cuvinte.

trec

trecere

trebuie

trecător

întrecere

4. Completați cu cuvinte din aceeași familie.

Pădure ... ; floare ... ; pământ ... ; frunză ... ; lemn ... ;

Părtea comună a cuvintelor înrudite se numește rădăcină. Rădăcina se marchează printr-un arc . Cuvânt fără rădăcină nu există.

5. Completați cu alte cuvinte înrudite. Aflați partea lor comună și marcați-o printr-un arc.

căsuță
căsoaie

cîntec
cîntă

tînăr
tineret

6. Selectează din textul de mai jos cuvintele înrudite și scriele în colonițe. Determină partea lor comună și marchează-o.

Mîine e ziua de naștere a surioarei mele.

Voi felicita-o cu o ilustrată și-i voi dăruî un buchet de flori. Azi am fost la florărie și am ales cinci trandafiri. Florăreasa mi-a făcut din ei un buchet deosebit de frumos.

Ce mult se va bucura draga mea surioară!

7. Scrie cuvintele înrudite în colonițe separate. Marchează rădăcina lor. Alcătuește propoziții cu cuvintele evidențiate.

Tufă, școală, **tufiș**, școlăriță, galben, școlar, gălbui, îngălbenit, **tufar**, preșcolar, gălbenuș.

8. **JOC** «Îmbracă rădăcina cuvîntului».

Carte —

Creangă —

LECȚIA 35

PREFIXUL. SUFIXUL

1. Copie textul. În locul punctelor scrie rădăcinile ce se potrivesc și marchează-le cu semnul corespunzător. Separă rădăcina de celelalte părți ale cuvîntului cu o linie.

Orașul nostru e de nere...! Ca și celelalte orașe, el întinerește cu fiecare zi ce trece. Parcul din centrul ...ului este ca o podoabă. Blocul în care ...uiesc e frumos. Pe strada mea sînt zeci de astfel de ...uri, care mai de care mai frumoase. Străzile sînt îm...ite cu flori și diferiți copaci decorativi.

Rădăcinile: *cunoscut, podob, flor, oraș, bloc, loc.*

- Marchează cu semnele corespunzătoare tema și rădăcina cuvîntului înflorește.
- Ce parte de cuvînt mai conține, în afară de rădăcină, tema acestui cuvînt?
- Unde stă ea față de rădăcină?

Prefixul este partea cuvîntului așezată înaintea rădăcinii unui cuvînt, pentru a forma cuvinte noi.

2. Dictare de cuvinte.

Încredințată, încununat, încântător, înlemnit, înlăturat, înmiresmat, întinerit, a întroeni, a înființa, înflorată, consătean, dezgheț, răsplată, adormit.

- Marchează cu semnele corespunzătoare prefixul și rădăcina fiecărui cuvânt.

3. Formați cuvinte cu prefixele **în-, răz-, con-, ne-, îm-**. Scrieți-le în caiete. Alcătuiți oral două-trei propoziții cu unele din aceste cuvinte.

4. Faceți schema cuvintelor de mai jos. Traduceți cuvintele în limba ucraineană.

Dezbrac, conduce, dezgheț, mac, răscopt, cîntă, răsplată, adorm, pod, desclei.

5. Copie în caiete familiile de cuvinte. Marchează rădăcina. Află partea de cuvânt ce stă după rădăcină și marchează-o cu semnul corespunzător.

școală

poartă

casă

școlar

portar

casnic

școlăresc

portiță

căsuță

*Părțile -ar, -esc, -iț, -nic, -uț sînt **sufixe**.*

Sufixul este partea de cuvânt care se adugă după o rădăcină pentru a forma un cuvânt nou:

Exemplu: *lemn + ar = lemnar; casă + uță = căsuță*

Pentru a afla prefixul și sufixul unui cuvânt, procedați astfel: găsiți tema acestui cuvânt; determinați rădăcina lui; despărțiți de rădăcină părțile ce au rămas; dacă o parte stă după rădăcină, este sufix.

6. Autodictare. Citește versurile de 2-3 ori și scrie din memorie. Marchează sufixele în cuvintele evidențiate.

Căsuța din zăpezi;
Casă veche, părăsită,
N-are fum, nu coace pită.
E **micuță**, e **josuță**.
Urc pe ea c-o **săniuță**.

Grigore Vieru

7. Copie versurile. Pune sufixele necesare în locul punctelor.

Codrule, codr...ule
Ce mai faci, drăg...ule?
Peste vîrf de rămur...e
Trec în stoluri rîndun...e.

Mihai Eminescu

8. **JOC** «Codițe asemănătoare».

Model: măsuță – micuță, grosuță, ...

Casă —

Mare —

LECȚIA 36

PREFIXELE dez-, des- și răz-, răs-

Prefixele dez-, răz- se scriu înaintea rădăcinii care începe cu vocale sau consoane sonore b, d, g, j, l, m, n, r, v.

Prefixele des-, răs-, se scriu înaintea rădăcinii care începe cu consoane surde c, f, h, p, s, ș, t, ț.

1. Citește. Explică ortografia prefixelor.

desfundat

dezorganizat

deznodat

desfășurat

2. Scrie cuvinte cu sens opus celor de mai jos.

A încărca, a îmbrăca, a împacheta, a lega, a înarma, a înveli, a împleti, a împărți, a înfrunzi.

3. Formează cuvinte, adăugînd la rădăcinile date prefixele dez-, des-, răz-, răs. Scrie-le în caiete.

...gușt, ...amăgit, ...bate, ...chide, ...brobodit, ...cleșta, ...armare, ...timp.

4. Copie cuvintele de mai jos și marchează rădăcina lor.

Răsplătit, răscopt, răștimp, răzbat, răzmuiat, răzbunare, dezleg, dezordine, dezgheț, despart, desclei, desfac.

5. Găsiți antonime pentru cuvintele de mai jos. Subliniați prefixele.

A îndoii, a încălța, a lega, a lipi, ordine, a înființa, a coase, a înarma, a încheia, fac.

6. Alcătuiți cuvinte cu prefixele învățate conform modelelor propuse.

Prefix + rădăcină.

Prefix + rădăcină + sufix.

Prefix + rădăcină + sufix + desinență.

7. Scrie. Completează corect cuvintele.

de _primăvărare

de _robit

ră _firat

de _vinovățit

ră _bunător

de _legat

ră _foit

de _nodat

ră _bătut

de _văluie

LECȚIA 37

PREFIXELE *îm-*, *în-* și *com-*, *con-*

1. Citește cuvintele date mai jos. Observă înaintea căror consoane se scriu prefixele *îm-*, *în-*.

Îmbătrînit, împietrit, îmbelșugat, împodobit, îmblînzit

Învechit, înghețat, înflorit, înverzit, înglodat

Prefixele **îm-**, **com-**, se scriu înaintea rădăcinii care începe cu consoana b sau p.

Dacă rădăcina începe cu o oarecare altă literă, atunci se scrie **în-**, **con-**.

2. Transcrie ghicitorile, înlocuind punctele cu prefixul *îm-* sau *în-*.

Prin brădetul ...desit o friptură a fugit. (Iepurile)

Patru frați ...gemănați prinși în joc într-un cojoc. (Nuca)

3. Alcătuiți propoziții în care să fie perechile de cuvinte date mai jos.

Apă înfierbîntată, vise împlinite, rezultate îmbucurătoare, foi îngălbenite, fețe îmbujorate, roade îmbelșugate.

4. Formează cuvinte noi după modelul dat:

Bun — îmbunat

Bujor — ...

Pădure — ...

parchet — ...

bolnav — ...

5. Completează cuvintele cu prefixele com-, con-.

Eugeniu Doga este compozitor moldovean.

El ... pune și cîntece pentru copii.

Tatăl meu este șofer. El ...duce mașina.

Gripa este o boală periculoasă. Ea trebuie ...bătută cu toată seriozitatea.

6. Formează cuvinte cu prefixele *com-*, *con-*. Alcătuieste două-trei propoziții cu unele dintre ele.
7. Scrie cuvinte care să conțină *mb*, respectiv *mp*. Alcătuieste cu ele propoziții.

LECȚIA 38

AM ÎNSUȘIT

1. Citește textul. Copie cuvintele înrudite. Marchează tema lor.

În pădure fiecare vietate și-a gasit loc pentru casă. Toată pădurea e ocupată de locuințe. Locatari de toată mîna o să vezi pe pămînt, în copaci, în iarbă, în văzduh. Mulți locuitori are pădurea.

2. Dictare selectivă. Alege dintre cuvintele date numai cuvintele înrudite. Marchează rădăcina lor.

Flori, lalele, floristică, crizantemă, florăreasă, ghiocel, florărie, fotografie, familie, înflorat, buchet, înflorit.

3. Scrie cuvinte cu sens opus celor de mai jos.

a) dezbrăca, (a) descărca, (a) despacheta, (a) dezgheța, (a) dezarma, (a) dezveli, (a) despleti, (a) împărți, (a) desfrunzi.

4. Copie versurile. Scrie în locul punctelor desinențele omise.

Limb. noastră-i grîul pîini.,
Cînd de vînt se mișcă var.,
În roștir.. ei bîtrîni.,
Cu sudor. sfințit-au țar. .

5. Subliniază prefixele și rădăcina.

Înaripat, a înverzi, învoire, înghețată, îngîndurată, îndatorire, a îndrepta, a îndruma, îngenunchiat, înclei, înfrîngere.

6. Găsește cuvîntul străin strecurat în această familie de cuvinte.

Cîntă, încîntat, descîntat, cîntar, cîntec, cîntăreț.

LECȚIA 39

CE CUNOSC?

1. Subliniază în textul de mai jos cuvintele care alcătuiesc o familie de cuvinte.

Mama mea e învățătoare. Ea învață copiii de vîrstă școlară să scrie și să citească. Le spune mereu elevilor săi că numai învățatura de carte îi va face oameni adevărați. Ei știu că e bine să fii învățat. Meseria de învățător cere multă răbdare.

2. Copie propozițiile de mai jos. Găsește cuvinte înrudite pentru cuvintele evidențiate. Marchează rădăcina lor.

Semaforul are trei **culori**: roșu, galben și verde. **Trecerea** pietonilor este permisă numai la culoarea verde.

La **lumina** roșie este interzisă orice trecere, chiar dacă strada e pustie.

- De ce trebuie să respectăm regulile de circulație?

3. Înlocuiește punctele cu prefixele și sufixele potrivite.

Încă din copil...e am ...drăgît pădurea.

În pădurea de după sat m-am întîlnit cu un pădur... bătrîn. De la el am aflat multe lucruri interesante.

Pădurea salvează pămîntul de secetă, de vînturi uscate. Ea ...ține umezeală, fiindcă zăpada din pădure se topește mai încet.

4. Completează textul cu cuvintele din paranteză: (**semeni, buni și veseli, negri, albe, alb, negre, albă, neagră**). Marchează sufixele din cuvintele evidențiate.

Tupiluș și Trăpeduș sînt doi **cățeluși** (ce fel?). Ei sînt prieteni (ce fel?). Tupiluș este (cum este?) cu pete (cum sînt?). Trăpeduș este (cum este?) cu pete (cum sînt?). Tupiluș are-o **mărgică** (cum este?) pe bot, Trăpeduș – una la fel de mare, dar (cum este?).

Codița lui Tupiluș este (cum este?), iar a lui Trăpeduș este (cum?).

5. Citește textul. Scrie cuvintele evidențiate și marchează rădăcina, prefixul și sufixul lor.

Chipul bălai al lui **lonică** parcă trăiește în fiecare **colțișor**: îl vezi ieșind de după sobă, rîzînd la soare pentru a se **îmbuna** vremea, torcînd, legănînd copilul...

Cărțile lui Ion Creangă pot fi **văzute** azi peste tot: în mîna micului **humuleștean**, cît și a copilului din altă localitate. Și unul, și altul citesc în cartea-i **nepieritoare** năzdrăvăniile lui Ionică și se **încîntă** de minunata lume a basmelor create de el.

BLOCUL 6

PĂRȚILE DE VORBIRE

LECȚIA 40–41

SUBSTANTIVUL. SUBSTANTIVE COMUNE ȘI PROPRII

1. Privește imaginile și spune ce reprezintă fiecare:

• Ce ai observat?

Cuvintele care denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii se numesc substantive. Substantivul răspunde la întrebarea cine? ce?

2. Grupează cuvintele de mai jos în două coloane adăugînd litera mare sau mică. Care regulă ți-ai amintit-o?

M(m)area N(n)eagră, M(m)oldova, g(G)hiozdan, M(m)arin, V(v)ulpe, R(r)oxi, b(B)unic, U(u)craina, C(c)ucoș.

Numele de persoane, denumiri de țări, orașe, sate, rîuri se scriu totdeauna cu literă mare și se numesc substantive proprii. Substantivele care denumesc lucruri, fenomene ale naturii se numesc substantive comune. În interiorul propoziției se scriu cu literă mică.

3. Scrie asemănător tabelului substantivele date:

ploaie, veveriță, linie, caiet, carte, față, ceață, grindină, vînt, ghiveci, urs, bunic, mărgea, păștor, zăpadă.

Ființe	Lucruri	Fenomene ale naturii
--------	---------	----------------------

4. Grupează în două coloane substantivele comune și cele proprii. Adresează întrebarea.

Odesa, carte, toc, Cornel, Chiriac, veveriță, inimă, bucurie, Kiev, cadou.

5. Enumerați cît mai multe substantive ce denumesc:

- denumiri de orașe;
- animale sălbatice;
- eroi din povești;
- legume.

5.1. Completați, în caiete, lista substantivelor proprii și comune:

- nume de persoane: Ana , ... ;
- nume de animale: Tărcuș,... ;
- denumiri de legume, ... ;
- denumiri de rechizite școlare,

6. Traduce următoarele substantive din limba ucraineană în limba moldovenească. Alcătuieste câte o propoziție cu două substantive (la alegere).

Рюкзак, веселка, Маринка, село, дівчинка, дід, Ігор, Тарас, будинок, Рекс.

7. Transcrieți și subliniați substantivele proprii, apoi înlocuiți-le cu altele comune, după model:

Model: *Dumitrița citește o poveste. Fetița citește o poveste.*

- Ieri în Carpați a nins ca în povești.
- Vara voi merge la Marea Neagră împreună cu familia mea.
- Grivei doarme în căsuța lui și visează.

8. Alcătuiți câte două enunțuri în care să folosiți substantive proprii:

- a) nume de persoane
- b) nume de animale

LECȚIA 42

NUMĂRUL SUBSTANTIVULUI

1. Citește versurile de mai jos și selectează substantivele:

«Orașul meu, din albe flori de piatră,
În ploii de soare zi de zi scădat,
Mai tânăr ca oricînd pe vechea vatră,
Cu brațele iubirii înălțat.»

- Descoperă substantivele ce denumesc un singur obiect.
- Găsește substantivele ce denumesc mai multe obiecte.

Substantivul este o parte de vorbire care poate fi numărat. Exemple: o mamă – două mame; un nor – doi nori; un castel – două castele. Substantivele care denumesc un singur obiect sînt la numărul singular, iar cele care denumesc mai multe obiecte sînt la numărul plural.

2. Modifică numărul substantivelor după model:

- a) copil – copii;
caiet – ;
dimineață – ;
piatră – ;
- b) străzi – stradă;
tablouri – ;
monumente – ;
biblioteci – .

3. Schimbați numărul substantivelor evidențiate, făcând schimbările necesare în restul propoziției.

- a) **Găina** cea moțată ciugulește grăunțe aurii.
b) Ce frumos cîntă **privighetoarea** cea măiastră!
c) **Plopii** uriași străjuiesc împrejurimile satului.
d) **Copiii** harnici citesc legende cu plăcere.

Unele substantive au forme numai de singular: *miere, piper, lapte, mărar, fotbal etc.*

Altele au forme numai de plural: *icre, ochelari, patine, pantaloni, tălți etc.*

4. Grupează următoarele substantive în două colonițe conform tabelului: *Prieten, căței, creioane, caiet, poveste, stradă, sate, învățător, peștișori.*

Numărul singular	Numărul plural
------------------	----------------

5. Treceți următoarele substantive de la numărul singular la numărul plural și invers de la numărul plural – la numărul singular.

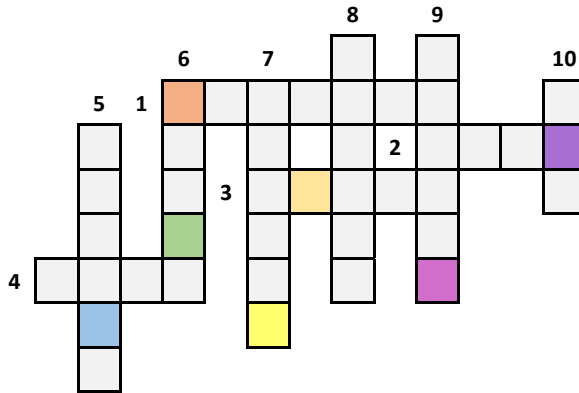
Știință, covrig, ființă, viață, buchet, lecție, limbă, obiect.
Bomboane, nașturi, ghiozdane, clase, creioane, flori, fărîmituri.

5.1. Traduceți cuvintele de mai sus în limba ucraineană:

6. Copie propozițiile schimbînd substanțivele din paranteză la numărul respectiv:

(Girafele) a împlinit șapte anișori. (Părintele) au dat-o la școală. Ea învâța bine și avea un scris îngrijit. Odată (învățătoarele) a lăudat-o. De atunci Girafa și-a luat (nasurile) la purtare... .

7. Rezolvă careul și trece cuvintele la numărul plural.

LECȚIA 43

GENUL SUBSTANTIVULUI

1. Cum ai să spui la singular și la plural?

- Ce cuvinte ai adăugat înaintea celor de pe desene?
Ce concluzie ai scos?

Substantivul are trei genuri: feminin, masculin, neutru.

Substantivele la genul feminin se numără o floare,
două flori.

Substantivele la genul masculin se numără un băiat,
doi băieți.

Substantivele la genul neutru se numără un caiet,
două caiete.

2. Repartizează cuvintele de mai jos conform tabelului:

Genul masculin	Genul feminin	Genul neutru
----------------	---------------	--------------

Floare, iepuri, băiat, toc, tablouri, păpușă, case, gumă, fulgi, fluier, vulpi, dulap.

- Cu două substantive alcătuiește propoziții.

3. Analizați substantivele din propoziția dată conform modelului:

Model: școala – substantiv comun, genul feminin, numărul singular

Școala mea se află în satul Oziornoe, în apropierea orașului Ismail, care este centrul raional. Ea este frecventată de mulți școlari. Eu sînt elevă în clasa a treia și mă numesc Adriana.

4. Scrie cuvintele un, doi, o, două, un, două înaintea substantivelor date:

... frate

... frați

...carte

... cărți

... fulg,

... fulgi

... calculator

... calculatoare

5. În locul punctelor adăugați substantive de genul masculin, feminin, neutru.

O ... ,

două ... ,

Un ...

doi,

Un ...

două.

6. Scrie textul. Indică numărul și genul substantivelor evidențiate:

Cerul este plumburiu. Pește sat s-a așternut o **pătură** de nea. Plini de veselie, **copiii** au ieșit la derdeluș. Fac

mare larmă. Pe marginea drumului au construit un **om** de zăpadă. Înserarea se lasă ușor. **Jocul** s-a terminat.

LECȚIA 44

ADJECTIVUL

1. Citiți dialogul și răspundeți la întrebările de mai jos:

Ce brad **drăguț** și **înalt** ne-a adus bunicul!

– Să-l împodobim cu globuri **roșii** și **galbene**!

În noaptea asta vine Moșul cel **bun** și **darnic**!

El nu se teme de gerul **cumplit** și **nemilos**!

- Citiți cuvintele evidențiate. Ce arată ele?
- Pe lângă ce substantive stau ele?
- Citiți dialogul renunțând la cuvintele care arată însușiri. Ce ați constatat?

Am observat. Pe lângă substantive (ființe, lucruri și fenomene ale naturii) pot sta **cuvinte-însușiri**. Aceste cuvinte îmbogățesc și înfrumusețează exprimarea.

Adjectivul este partea de vorbire care arată însușirea unui substantiv (a unui lucru, a unei ființe sau a unui fenomen al naturii). Însușirile se pot referi la culoare (roșii), formă (rotundă), mărime (gigant), gust (dulce), miros (îmbietor), trăsături fizice (scund) sau morale (bun).

2. Subliniază adjectivele și substantivele pe care le determină.

«Pe mușchiul gros, ca o blană moale, o căprioară stă lângă iedul ei micuț. El și-a întins capul cu botul catifelat și umed pe spatele mamei. Căprioara îl linge. Limba ei subțire culcă blana mătăsoasă a iedului.»

(Emil Gârleanu. «Căprioara»)

3. Completează spațiile libere cu adjectivele potrivite.

Oamenii _____ citesc multe cărți _____. Elevii _____ muncesc mult suplimentar. În fața casei _____ se află un brad _____. Eu sînt un copil _____.

4. Formează adjective din următoarele substantive, după model:

portocală – portocaliu;

bucurie – ... ;

prieten –... ;

argint – ;

lumină – ... ;

frică – ... ;

fericire –... .

5. Ghicește ghicitoarea, apoi explică înțelesul ei. Găsește și subliniază adjectivele.

«Albă, moale și pufoasă,
Pentru grâu e haină groasă.»

6. Atribuiți-i substantivului OM

- 5 adjective care să exprime trăsături fizice
- 5 adjective care să exprime trăsături morale

7. Descrie-ți colegul de bancă sau prietenul tău.

LECȚIA 45

ADJECTIVE SIMPLE ȘI COMPUSE. ORTOGRAFIA LOR

1. Găsește adjective pentru substantivele următoare:

Pădure, soare, lemn, ploaie, apă, prieten.

2. Citește adjectivele, spune ce exprimă și găsește substantive pentru aceste adjective.

Albe, înalți, bătrâni, galbene, albastru, geros, întinse,
întunecos, strălucitoare, silitoare, frumoase, blânzi.

3. Găsiți adjectivele în următoarele propoziții:

Privighetoarea e o pasăre cu spatele brun-cafeniu, cu abdomenul alb-suriu, cu coada roșcată și ochișorii negri.

- Ce ați observat?
- Câte feluri de adjective cunoaștem după structură?

Dropia este o pasăre sălbatică mare, de culoare roșie-ruginie, cu pete și linii negre.

După structură cunoaștem două feluri de adjective: simple și compuse.

Adjectivele compuse formate din două adjective se scriu prin cratimă (roșu-închis, albastru-deschis ș.a.)

Adjectivele compuse formate din adjectiv și altă parte de vorbire se scriu la un loc (binevoitor, răufăcător, ș.a)

4. Separă adjectivele simple de cele compuse. Scrie-le în două colonițe.

Albe, moi, cafeniu-închis, cuminte, mare-mare, albastru-deschis, verde-întunecat, moale, blîndă.

5. Formează de la adjectivele simple adjective compuse. Alcătuieste o propoziție cu un adjectiv, găsește părțile principale și secundare.

Galben, cafeniu, rău, bine, sur, chipărat

6. Găsește și scrie adjective opuse, traduce-le în limba ucraineană.

Alb, bătrîn, rău, sărat, urît, cuminte.

LECȚIA 46–47

ACORDUL ADJECTIVULUI CU SUBSTANTIVUL

1. Citiți enunțurile copiilor din imagine și răspundeți la întrebări:

- Care este substantivul din prima propoziție? Dar cel din a doua?
- La ce număr este fiecare substantiv?
- Ce adjective însoțesc substantivele din propoziții?
- De ce nu putem schimba între ele aceste adjective?

Adjectivul se acordă (se potrivește) în număr și gen cu substantivul pe care îl însoțește.

2. Trece adjectivul la numărul potrivit substantivului conform modelului.

Model: *fulg mic, -fulgi mici,*
 nor cenușiu — ..., brad împodobit — ..., crăiasă frumoasă — ..., brad înalt —

3. Realizează acordul dintre adjectiv și substantivul pe care îl determină:

«Acea era o încăpere (spațioasă), cu acoperișul (înalt). Pereții, tavanul și dușumeaua erau împodobite cu smaralde (mare). Lumina (strălucitori) din mijlocul acoperișului făcea ca smaraldele să sclipească într-un chip (neobișnuiți).»

4. Schimbați locul adjectivelor față de substantivul determinat.

Model: *veverițele jucăușe – jucăușele veverițe;*
zăpada imaculată – ; ochii zîmbitori – ;
soarele palid – ; sărbătoarea minunată – ;

4.1. Alcătuiți propoziții cu două îmbinări de cuvinte.

5. Completează după model.

- **fluture argintiu – fluturi argintii**
- nor plumburiu – nori ...
- glob auriu – globuri ...
- cojoc cafeniu – cojoace ...

6. Să învățăm jucându-ne în grup!

Dacă veți realiza sarcinile propuse, veți putea urca pe minipiramida dată.

6.1. Găsiți substantivele însoțite de adjective în propoziția ce urmează:

Din cerul oțelit cad lin fluturi albi de zăpadă..

6.2. Realizați acordul adjectivelor cu substantivele în proverbul:

- Pe un cap (buni) stă bine și o căciulă (rupte).

6.3. Dați exemple de adjective care arată:

- forma obiectelor;
- culoarea obiectelor.

7. Găsește adjective potrivite pentru următoarele substantive.

Lămâie, pâine, neam, elev, măr, gospodar.

8. Dați exemple de cîte 3 adjective + substantive la numărul singular și plural care să exprime următoarele caracteristici:

Culoare , formă, gust, mărime.

LECȚIA 48

AM ÎNSUȘIT

1. Substantivul este partea de vorbire care denumește:

- a) _____ :om, mamă, Ana, lup, vițel, capră.
- b) _____ : ploaie, ninsoare, fulger.
- c) _____ : caiet, dulap, bancă.

2. Substantivele care denumesc obiecte, fenomene ale naturii se numesc _____.

3. Substantivele comune se scriu cu literă ____, iar la început de propoziție – cu literă _____.

4. Substantivele care se scriu cu literă mare se numesc _____.

5. Substantivul are _____ numere și _____ genuri.

6. Un și doi ajută să aflăm genul _____.
O și două ajută să aflăm genul _____.
Un și două ajută să aflăm genul _____.

7. Adjectivul se acordă cu substantivul după ____ și ____.

LECȚIA 49

CE CUNOSC?

1. Citește textul.

Întîia zăpadă

Cerul s-a acoperit cu nori suri și grei. Vîntul turbat a încetat. De sus au început să cadă fulgi de zăpadă. Fulgii argintii cădeau tot mai deși și mai mari.

Pe pămînt s-a așternut un covor alb. Zăpada era puhavă și lipicioasă. De bucurie, am început să ne împroșcăm cu omăt. Cu toate că iarna era pe sfîrșite, a nins de abia prima oară. A doua zi, am văzut în ogradă în loc de zăpadă niște băltoace de apă. Zăpada ne-a prevestit existența iernii dar și repede a dispărut...

2. Transcrie din primul alineat al textului toate substantivele însoțite de adjective.

3. Trece adjectivul la numărul potrivit, traduce în limba ucraineană:

brad înalți, copii cuminte, părinte dragăstoasă, iarnă aspre, elev silitoare.

4. Scrie substantivele de la care s-au format adjectivele date:

Argintii – , grei – , turbat- .

5. Scrie două propoziții folosind îmbinările de cuvinte:

zăpadă puhavă, fulgi mari.

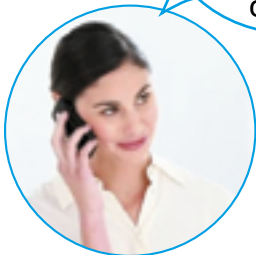
LECȚIA 50

VERBUL

1. Citiți dialogul și răspundeți la întrebări.

– Alo!
Unde
ești, fiule? Te
așteptăm la
cină...

– Sînt la
bazin. **Înot** cu
atîta plăcere! **Voi**
fi acasă peste o
oră.

- Încercați să recitiți dialogul fără cuvintele evidențiate. Ce observați?
- De ce fără ele nu se poate realiza comunicarea?
- Ce exprimă fiecare dintre aceste cuvinte?

- * Cuvîntul înot exprimă o acțiune.
- *Cuvintele ești, sînt, voi fi exprimă existența.
- *Cuvîntul așteptăm exprimă starea. Toate aceste cuvinte sînt părți de vorbire.

Partea de vorbire care exprimă acțiunea, starea sau existența lucrurilor, ființelor, fenomenelor naturii se numește verb. Verbul răspunde la întrebarea ce face? ce a făcut? ce va face?

2. Din fiecare coloană exclude verbul care nu se potrivește.

acțiune

citește
va dansa
sădim
sîntem

existență

vor fi
au existat
erai
se bucura

stare

dormita
s-a emoționat
tace
aleargă

3. Transcrieți verbele, grupîndu-le în funcție de ceea ce exprimă fiecare (acțiune, stare, existență).

Este ora prînzului. Pufuleț, motanul Mirelei, se află în sufragerie. Fetița pregătește o salată. Acum taie legumele. Ea așteaptă un oaspete drag. Pufuleț stă cuminte într-un ungher.

4. Găsește verbe pentru următoarele substantive:

Păsările ...

Zăpada ...

Copiii ...

Izvorul ...

5. Completează proverbele:

Vorba bună mult

Prietenul adevărat la nevoie

Munca te ... iar lenea te

6. Pune verbele la forma cerută de întrebare:

Gîndacii (ce fac?) a se întinde la soare. Maria și Ion (ce au făcut?) a citi o carte. Aurel (ce va face?) a privi cu interes.

7. Traduce din limba ucraineană în limba moldovenească textul. Subliniază verbele. Continuă gîndul oral.

Жив собі на світі бідняк. І був у нього син Янош. Та такий ледачий був той Янош, такий лежень, що й розказати не можна. Цілісінький день лежить, з боку на бік перекидається. Скажеш зробити що-небудь – пальцем не поворухне, бровою не поведе...

LECȚIA 51–52

NUMĂRUL ȘI PERSOANA VERBULUI

1. Înlocuește substantivul evidențiat cu pronumele personal corespunzător, observînd cine face acțiunea.

- Părinții îl iubeau nespuse pe Dan. (ei)
- Dan Balan s-a născut în orașul Chișinău. (...)
- Mama cânta la chitară. (...)
- Cântecul «Dragoștea din Tei» l-au făcut cunoscut în mai mult de 30 de țări pe Dan Balan. (...)

2. Copie pe caiet propozițiile și scrie între paranteze pronumele personal corespunzător, orientându-te după forma verbului.

Cine face acțiunea?	Persoana	Numărul singular	Numărul plural
Acțiunea este făcută de persoana sau de persoanele care vorbesc	I	eu ascult	noi ascultăm
Acțiunea este făcută de persoana/persoanele cu care se vorbește	a II-a	tu ascuți	voi ascultați
Acțiunea este făcută de persoana/persoanele despre care se vorbește	a III-a	el ascultă, ea ascultă	ei ascultă, ele ascultă

- *Ascult* cu plăcere poveștile lui Ion Creangă. (eu)
- – *Ai aruncat* în foc vioara-jucărie? (...)
- – Dan Balan în anul 2019 *a participat* la concursul din Ucraina «Vocea țării».(...)
- – În vacanță, *citiți* despre viața marelui scriitor Mihai Eminescu. (...)

3. Scrie numărul și persoana verbelor: desenez, pictai, se întrec, alergați, cumpăr, vom sosi, lucrați, dansăm, a cântat.

Model: desenez – verb, persoana I, numărul singular.

4. Dă exemple de câte cinci verbe:

- a) la persoana a II-a, numărul singular;
- b) la persoana a III-a, numărul plural;
- c) la persoana I, numărul plural.

5. Alcătuiți câte o propoziție cu:

- a) verbul a cînta la persoana a II-a, numărul plural;
- b) verbul a culege la persoana I, numărul singular;
- c) verbul a învăța la persoana a III-a, numărul plural.

6. Completați cu verbe potrivite. Precizați persoana și numărul lor.

Apa ..., pietrele
Mîța blîndă ... rău.
Ce semeni, aceea
Pisica cu clopoței ... șoricei.

7. Subliniază verbele. Indică persoana și numărul lor.

A trăit demult un rege vestit. El a chemat la sine pe sfetnicul său:

- Dumneata știi multe lucruri. Vreau un vistiernic cinstit.
- Vom alege pe cel mai ușor dansator, Măria ta.

LECȚIA 53–54

PRONUMELE. PRONUMELE PERSONALE

1. Analizează imaginile. Citește cu atenție enunțurile roștite de copii.

- Să repartizăm rolurile: eu sînt Lizuca. Tu ești Patrocle. Ea este bunica, iar el – bunicul.
- Ene, noi începem repetiția. Veniți și voi?
- Da! Fă cunoștință, Aura: ei sînt colegii mei, iar ele – verișoarele mele.

Ce observăm?

- Unele cuvinte înlocuiesc nume de persoane.

Exemplu: Ea este bunica.
Lia este bunica.

Pronumele este partea de vorbire care ține locul unui substantiv. Pronumele care înlocuiesc numele unor persoane se numesc pronume personale.

Pronumele **eu, tu, el, ea** indică o singură persoană. Ele sînt la numărul singular.

Pronumele **noi, voi, ei, ele** indică mai multe persoane și sînt la numărul plural.

Persoana I (eu, noi): arată persoana sau persoanele care vorbesc.

Persoana a II-a (tu, voi): arată persoana sau persoanele cu care se vorbește. Persoana a III-a (el, ea, ei, ele): arată persoana sau persoanele despre care se vorbește.

persoana	singular	plural
I	eu	noi
a II-a	tu	voi
a III-a	el, ea	ei,ele

2. Scrie pe caiet fragmentul de mai jos, completându-i spațiile cu pronumele personale potrivite:

«Dragii mamei copilași, mă duc în pădure după mîncare.
... încuiați ușa după mine.

- Auzit-ați ce-am spus? Întrebă
- Da, mămucă, ziseră
- Pot să am nădejde în ... ?
- Da, mămucă!»

3. Înlocuiește substantivele evidențiate cu pronumele personale potrivite:

- **Mama** lucrează la biblioteca pentru copii.
- **Cezar, Emil și Ștefan** au participat la un concurs.
- **Ion** este pasionat de șah încă din copilărie.
- După lecții, **Delia și Mirela** au plecat la patinoar.

4. Scrie propoziții în care pronumele personal voi să fie, pe rînd:

- subiect;
- parte secundară care determină un substantiv;
- parte secundară care determină un verb.

5. Alcătuiți propoziții cu pronumele personale indicate mai jos.

- persoana I, numărul plural;
- persoana a III-a, numărul singular, gen feminin;
- persoana a III-a, numărul singular, gen masculin;
- persoana a II-a, numărul plural;
- persoana a II-a, numărul singular;
- persoana a III-a, numărul plural.

6. Formulați propoziții în care cuvântul voi să fie pe rînd pronume apoi verb.

7. Transformă propozițiile, trecînd pronumele evidențiate la numărul plural. Traduce propozițiile în limba ucraineană.

- Eu voi pleca la munte duminica viitoare.
- Ea și-a cumpărat în vacanța de iarnă schiuri noi.
- El întotdeauna conduce sania sa cu multă atenție.
- – Tu vei veni mîine la derdelușul de la marginea satului?

8. Să învățăm jucîndu-ne. Descifrați enunțul codificat din chenarul de mai jos, folosind formele și cifrele care înlocuiesc literele. Înlocuiți substantivul cu un pronume.

a = 1

o = 2

E = 3

u = 4

LECȚIA 55

PRONUMELE DE POLITEȚE

1. Citește replicile din imagine. Observează cuvintele evidențiate și răspunde la întrebări:

- Ce cuvinte pot înlocui substantivele tată și profesoară?
- Cu ajutorul căror cuvinte i se adresează feciorul tatălui?
- De ce el n-a folosit pronumele tu?
- De ce tata n-a folosit pronumele ea, vorbind despre profesoară?

Pronumele personal de politețe arată respectul deosebit față de o persoană. Formele pronumelui personal de politețe sînt:

persoana	singular	plural
persoana a II-a	dumneata (d-ta),dumitale (d-tale),	dumneavoastră (dv., dvs., d-voastră)
persoana a III-a	dumnealui (d-lui), dumneaei (d-ei)	dumnealor (d-lor)

2. Transcrie dialogul și subliniază pronumele personale de politețe:

- Bună ziua! Dumneavoastră sînteți doamna bibliotecară?
- Da. Aș putea să te ajut cu ceva, copile?
- Doamna învățătoare ne-a spus să citim cîteva fabule.
- Dumneaei a precizat un autor anume?
- Nu.
- Atunci îți recomand fabulele scrise de Alexandru Donici.

3. Alcătuieste trei enunțuri folosind pronume personale de politețe.

4. Transcrieți textul înlocuind pronumele personale cu forme ale pronumelui de politețe:

Bunica stă în fotoliu. Lîngă ea se află un pulover din lînă.

– Bunico, tu ai tricotat puloverul acesta?

– Da, eu.

Vine și bunicul.

– Bunicule, rămîi și tu cu noi?

5. Completează cu pronumele personale de politețe potrivite:

Învățătorul se ridică. ... se apropie de un băiat cu privirea sfioasă.

– Eu pe ..., domnule doctor vă cunosc!

– ... bunicule, nu te temi de albine?

Datorită ... mă voi vindeca în curînd!

– ... este învățătorul meu de desen.

6. Alege formele de pronume echivalente din colonițe:

Tu	dumneavoastră
Voi	dumnealor
Dînsul	dumnealui
Dînsa	dumneata
El,ele	dumneaei

LECȚIA 56

NUMERALUL

1. Adaugă cuvintele necesare în locul punctelor. Răspunde la întrebările de mai jos:

Săptămîna are ... zile. Februarie este a ... lună a anului.
Eu sînt al ... copil în familie. Recitesc povestirea a ... oară.

- Numește cuvintele adăugate.
- Ce arată aceste cuvinte?
- Ce numărători cunoașteți voi:

2. Autodictare. Scrie numărătoarea sub autodictare.
Subliniază numeralele.

«Unu, doi, stai cu noi,
Trei, patru, hai la teatru!
Cinci, șase, șapte,
Hai să bem cafea cu lapte!
Opt, nouă, zece,
El să plece!»

3. Jocul «Cuvinte pierdute».
Găsește cuvinte-numere. Scrie-le.

A	Ș	P	R	I	M	U	L
N	A	G	J	L	I	M	B
O	P	T	R	Z	E	C	I
U	T	D	S	E	E	T	U
Ă	E	X	B	C	Y	F	K
D	K	C	V	E	F	N	L
O	P	T	Z	S	U	T	E

Cuvintele care arată un număr sau ordinea
obiectelor la numărare se numesc numerale.
Numeralele se pot scrie cu litere și cu cifre.

4. Completați cu numerale.

Eu am ... ochi, ... mâini și ... picioare. La o mână sînt ...
degete. În clasa noastră sînt ... elevi, dintre care ... fete și
... băieți .

5. Selectează din cuvintele de mai jos numeralele.
Alcătuiește o propoziție cu un numeral.

Săptămîină, al cincilea, nouă, bucurie, viață,
șaptesprezece, masă, dulap, o sută, soră, primul, iarnă,
mergeam, douăzeci și șapte.

6. Completează spațiile punctate cu numeralele care lipsesc, scriindu-le cu litere.

Anul are ... luni. Anul are ... de zile. O lună are ... sau ... zile. Luna februarie are ... sau ... zile.

LECȚIA 57

CONJUNCȚIA. PREPOZIȚIA

1. Completează spațiile punctate cu cuvinte necesare.

Dragi îmi erau tata ... mama, frații ... surorile. Anca ... Sorina au făcut cele mai frumoase desene. A muncit mult ... mai are destul de recuperat.

2. Citește propozițiile fără cuvintele din paranteză.

El merge (la) școală. Eu scriu (pe) caiet. Am văzut casa (de) piatră (din) sat.

- Ce ai observat? E posibilă comunicarea fără aceste cuvinte?

Cuvintele (și, dar, iar, că, pentru că) leagă cuvintele omogene sau propoziții și se numesc conjuncții.

Cuvintele la, pe, de, din sînt prepoziții. După structură ele sînt simple(pe, la, sub, spre) și compuse (pe la, de pe la, pe sub, fără de).

3. Uniți propozițiile simple în propoziții compuse.

- Bate un vîntișor cald. Livada freamătă ușor.
- Albina se așază pe un clopoțel. Îi zîmbește soarelui.
- Munca lungeste viața. Lenea o scurtează.

3.1. Completați propozițiile cu prepoziții potrivite.

M-am lovit ... genunchi. Am un cadou ... ea. Îl văd venind ... strădă. Nu vrei să vii ... noi? Ei vorbesc ... serbarea școlară.

4. Alcătuiți propoziții cu cuvintele de mai jos:

- La magazin, pentru mama, din pădure, pentru băieți.
- De după ușă, spre sat, lângă bancă, sub bancă.

4.1. Determinați ce părți de vorbire sînt legate cu ajutorul conjuncțiilor:

Mare și bogată, Făt-Frumos și Ileana Cosînzeana, înalt și puternic, și noi și voi și ei.

5. Traduce fragmentul în limba moldovenească, subliniază conjuncțiile și prepozițiile cu o linie.

На лаві під яблуною сидить дідусь. На колінах у дідуся сидить Павлик.

Від хати, від яблуні лягли довгі тіні. Все втихло, тільки за селом гуркоче комбайн. ...

LECȚIA 58

AM ÎNSUȘIT

1. Alcătuieste propoziții folosind părțile de vorbire ce denumesc:

- a) o ființă, o acțiune, un lucru, o însușire.
- b) o ființă, o însușire, o acțiune, un lucru.

2. Pentru verbele date găsește substantive potrivite.

Muncește, sare, zboară, doarme, pictează, latră.

3. Completează enunțurile cu pronume personale de politețe potrivite.

- ... sînt profesorii mei.
- ... este mătușa mea.
- ... este tatăl meu.

4. Transcrie propoziția în care cuvîntul «noi» este pronume personal.

- Costel are patine noi.
- Noi sîntem la bibliotecă.

5. Transformă propozițiile ca în model.

Eu merg la școală. Noi mergem la școală.

Ea este colega mea. Dumneaei vorbește blînd. Tu răspunzi la telefon. Dumneata pleci în călătorie.

LECȚIA 59

CE CUNOSC ?

1. Citește cu atenție textul. Răspunde la întrebările de mai jos.

Dimineața a plouat. În mijlocul ogrăzii a apărut o băltoacă mare. Copiii au venit lângă băltoacă. Ionel a construit două corăbioare din hârtie și le-a dat drumul pe apă. Valurile le mână pe **ele** și **noi** toți zîmbim mulțumiți.

2. Selectează verbele și scrie-le în caiet.

3. Cuvintele **ele** și **noi** din ultima propoziție sînt pronume ori substantive?

4. Cu care pronume putem înlocui cuvîntul Ionel?

5. Găsește numeralul în text.

6. Cuvîntul **și** din ultima propoziție este conjuncție sau prepoziție?

DEZVOLTAREA VORBIRII ORALE ȘI SCRISE

LECȚIA 7

EXPUNERE ORALĂ DESPRE IMPRESIILE SĂRBĂTORILOR DE CRĂCIUN ȘI ANULUI NOU

1. Privește desenul.

2. Răspunde la întrebări:

- Ce sărbători de iarnă sărbătorești tu în familie?
- Ce faci pentru ca sărbătorile să fie mai plăcute?
- Cum ajuți la pregătirea pentru aceste sărbători?
- Ce sărbătoare îți place cel mai mult? De ce?

3. Citește și explică urăturile.

La mulți ani cu sănătate!
Să vă dea Domnul tot ce doriți,
Zile senine și fericite,
La mulți ani să ne trăiți!

4. Caracterizează:

Crăciunul

Bradul de Anul Nou

5. Alcătuieste planul de idei. Poveștește oral, respectând punctele planului.

6. Scrie cuvinte de reper referitoare tematicii.

LECȚIA 8

COMPUNERE ORALĂ DUPĂ UN ȘIR DE IMAGINI

Jocurile de iarnă ale copiilor

1. Privește imaginile și răspunde la întrebări.

- Ce fac copiii din imagine?
- Unde patinează ei?
- Cum trebuie să fie gheața?
- Cu ce sînt încălțați copiii?
- Cine face rotiri pe gheață?
- Ce fac copiii?

- Din ce este alcătuit corpul omulețului de zăpadă?
- Cu ce este împodobit el?
- De ce iubim omuleții de zăpadă?

- Ce s-a întâmplat cu una dintre săniile?
- Ce fac copiii după ce ajung la poalele derdelușului?
- Pe care parte a derdelușului urcă ei? De ce?

- Ce fac băieții?
- Ce articole intră în echipamentul unui schior?
- Ce fel de schior trebuie să fii ca să poți schia printre jaloane sau să execuți sărituri?

LECȚIA 9

TEXTUL ÎN VERSURI

1. Citește fragmentul.

Astăzi ziua-ntreagă
A tot nins și-a nins.
Parcă mai aproape
Casele s-au strîns.

A-nghețat de-acuma
Lacul cel verzui –
Luna patinează
Pe oglinda lui.

- Ce anotimp e reprezentat în prima strofă? Dar în a doua?
- Prin ce recunoști că rîndurile de mai sus sînt versuri?
- Memorizează una din cele două strofe. Scrie strofa memorizată după autodictare.

2. Selectează din poezia de mai sus cuvintele ce rimează.

Exemplu: nins – strîns

Fiecare rînd dintr-o poezie formează un vers.
Mai multe versuri formează o strofă.
Fiecare vers se scrie din aliniat, cu majusculă.
Potrivirea de sunete la sfîrșitul cuvintelor care încheie versurile se numește rimă.

3. Ordonează versurile, apoi transcrie strofele.

- a) Ea coboară de pe crește,
Au adus iarna din munți.
Norii cu căciuli pe frunți
Frumoasă ca o poveste.
- b) Eu sînt omul de omăt,
Si pe alți copii, nu-i știu.
N-am cu cine să mă joc
Singur nu mai vreau să fiu.

LECȚIA 10

EXPUNERE DETALIATĂ

1. Citește textul.

Primăvara

A sosit primăvara. Cîmpia s-a dezvelit de plapuma albă și moale a iernii. Razele blînde au dezghețat gheața. Pomii și-au desfăcut mugurii. Primăvara a dat glas izvoarelor. A chemat în cîmp flăcăi voinici și fetele frumoase. Ei au adus cu sine cîntece vesele, rîsete și glume. Tractoarele răstoarnă brazda puhavă. Terminînd de arat și de semănat, plugarii se întorc acasă. Primăvara rămîne pe ogor să deie căldură pămîntului.

2. Răspunde la întrebări.

- Cine a dezvelit cîmpia de plapuma albă a iernii?
- Ce au făcut pomii?
- Pe cine a chemat primăvara pe ogor?
- Ce fac oamenii în cîmp?
- Cum înțelegi expresiile «plapuma albă și moale a iernii», «... a dat glas izvoarelor»? Care sînt semnele caracteristice ale primăverii?

3. Alcătuiți planul textului și redați conținutul lui.

LECȚIA 11

DESCRIEREA UNUI ANOTIMP

Primăvara

1. Răspunde la întrebările lui Creionaș.

- Ce anotimp a sosit?
- Ce semne ale naturii anunță sosirea primăverii?
- Ce fac păsările călătoare?
- Ce fac oamenii odată cu venirea anotimpului reînvierii?
- Ce sentimente trăiesc oamenii când văd primii ghiocci, întâii pomi înfloriți, primele păsări revenind acasă?

2. Citește expresiile de mai jos. Încearcă să alcătuiști propoziții cu aceste expresii:

Primăvară biruitoare, iarbă fragedă, ghiocel curajos, muguri timizi, belșug de verdeață, haina albă de sărbătoare a pomilor, gîze somnoroase, triluri neobosite, ploaia razelor de soare, filfiri de aripi.

3. Scrie o compunere cu titlul «Primăvara», folosind expresiile de mai sus.

LECȚIA 12

COMPUNERE-DESCRIERE A PORTRETULUI UNUI PERSONAJ

1. Găsește cât mai multe însușiri pentru cuvintele:

Ochi: sfioși, ..., ...,
Buze: dulci, ..., ...,
Părul: ondulat, ..., ...,
Statură: scundă, ..., ...,

2. Alcătuieste expresii cu ajutorul cuvintelor:

Mîini: mîini bătătorite, ...,
Suflet: suflet mare, ...,
Bună: bună ca pîinea cea caldă, ...,

3. Alcătuieste portretul mamei după planul dat:

Mama

Introducere	1. Cine este ființa cea mai dragă?
2. De ce e unica în lume pentru tine?
Cuprins	3. Descrie cum sînt: statura, ochii, părul, buzele, mîinile, fața, pașii, vorba.
4. Ce trăsături sufletești posedă mama ta?
5. Unde lucrează mama ta?
6. Ce preferințe are mama ta?
Încheiere	7. Ce atitudine ai tu față de mama ta?

LECȚIA 13

COMPUNERE DUPĂ UN PLAN DE IDEI

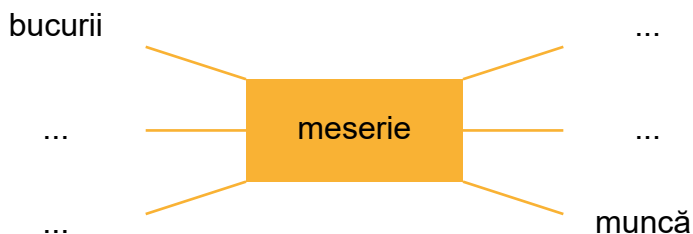
Visez să devin...

1. Denumește profesiile persoanelor din imagini și alcătuiește oral propoziții despre activitatea fiecăruia.

2. Să învățăm jucându-ne!

Spuneți tot ce vă trece prin minte, atunci când roștiți cuvântul «meserie».

3. Redactează o compunere cu titlul «Visez să devin...», încercînd să răspunzi la întrebările planului orientativ propus de Creionaș.

Introducere	<ul style="list-style-type: none">• Ce ai vrea să devii cînd vei fi mare? De ce?
Cuprins	<ul style="list-style-type: none">• Ce calități trebuie să ai ca să-ți realizezi visul (talent, dragoste de oameni, de muncă, de natură, de patrie, dorință de succes etc.)?• Cum trebuie să te pregătești, în timp, pentru această meserie sau profesie (să înveți bine, să afli cît mai multe lucruri esențiale despre această activitate etc.)?• Ce crezi că-ți poate aduce meseria sau profesia aleasă (renume, mulți bani, bucuria de a spori frumusețea lumii, plăcerea de a dăruia lucruri frumoase oamenilor, mulțumire sufletească etc.)?
Încheiere	<ul style="list-style-type: none">• Cine este modelul pe care vrei să-l urmezi în acest domeniu (învățătorul, bunicii, părinții, o personalitate renumită din domeniul respectiv etc.)?

LECȚIA 14

ALCĂTUIREA ÎNTREBĂRILOR ȘI A RĂSPUNSURILOR

1. Citiți atent textul.

RĂSADĂ DE IEPURI

Odată cu sosirea primăverii moș Gheorghe a sădit în grădină răsadă de curechi. Căpățînile au crescut mari-mari ca niște butoaie. Moș Gheorghe păzea curechiul.

Într-o zi un iepure mare a intrat în grădină. A ros curechi pînă a adormit pe o căpățînă. Mare a fost uimirea moșului, cînd în locul căpățînii a văzut iepurele. Doar el sădise răsadă de curechi și nu de iepuri.

2. Răspundeți la următoarele întrebări:

- Ce a făcut moș Gheorghe?
- Cum au crescut căpățînile?
- De ce moș Gheorghe păzea curechiul?
- Cine a intrat în grădină?
- Ce l-a uimit pe moș Gheorghe?
- De ce povestirea e intitulată «Răsadă de iepuri»?
Ce pare hazliu în această povestire?

3. Formulați răspunsuri corecte pe baza întrebărilor de mai sus.

4. Continuați povestirea oral.

CITIREA

BLOCUL 5

IARNA NE ADUCE-N DAR OBICEIURI, JOCURI ȘI MULT HAR!

LECȚIA 33

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE IARNĂ

Odată cu sosirea iernii încep și sărbătorile. Încă de la mijlocul lunii decembrie se simte miros de sărbătoare. Prima sărbătoare a lunii este la 19 decembrie, Sfântul Nicolae. În Ajunul acestei sărbători copiii își pregătesc ghetuțele pentru a primi daruri de la moș Nicolae. Se spune că Sfântul Nicolae este ocrotitorul celor săraci și al copiilor, el îi ajută pe cei săraci, dar nu vroia să fie văzut,

de aceea le ducea darurile noaptea, de aici și obiceiul de a pune cadourile în noaptea de Ajun de Sfântul Nicolae. Următoarea sărbătoare este Anul Nou, care se sărbătorește în seara de 31 decembrie – 1 ianuarie.

Urmează ajunul Crăciunului, care se sărbătorește la 6 ianuarie. În seara de ajun satele răsună de colindele copiilor. În noaptea de Crăciun sosește un alt moș, care este mai darnic, Moș Crăciun. Acesta este așteptat cu nerăbdare de toți copiii. În dimineața de Crăciun toată lumea merge la biserică. Următoarea sărbătoare a anului este Sfântul Vasile cel Mare, sărbătorit în ziua de 14 ianuarie. În ajunul Sfântului Vasile se umblă cu uratul, cu plugușorul, cu «Capra», cu «Ursul». Pe 19 ianuarie este sărbătorit Botezul Domnului, numit și Bobotează, iar pe 20 ianuarie se sărbătorește Sfântul Ioan și reprezintă finalul sărbătorilor de iarnă.

Păstrați cu sfințenie obiceiurile și transmiteți-le și urmașilor pentru a se păstra în veci.

1. Să înțelegem textul.

Numește sărbătorile de iarnă care le cunoști.

- De ce copiii așteaptă cu nerăbdare sărbătoarea Sfântului Nicolae?
- Când se colindă în localitatea voastră?
- Ce sărbătorim de Crăciun?
- Care sărbătoare urmează după Crăciun?
- Citește propoziția: Păstrează cu sfințenie obiceiurile. Completează enunțurile pentru a demonstra care este părerea ta.

În primul rând, eu cred că

În al doilea rând, cred că

2. Alcătuiеște enunțuri cu următoarele cuvinte: *Sfintul Vasile, brad, obiceiuri, Moș Crăciun, sărbătoare, colinde.*
3. Scrieți o propoziție despre ceea ce vă doriți de Crăciun.
4. Redă un desen pe tema «În seara de Crăciun».

LECȚIA 34

NAȘTEREA MÎNTUITORULUI

În Betleem colo-n oraș
Dormeau văzînd locuitorii
Iar lîngă turmă, pe imaș,
Stăteau de pază, trei, păstorii.
Și-n miez de noapte dulce cînt
Din cer cu sțele-a răsunat;
Se rumenise Cerul Sfînt,
Păstorii s-au cutremurat.

Din slăvi un înger coboră:
«Fiți veseli» – îngerul le-a spus
«Plecați, și-n staul veți găsi
Pe Craiul stelelor de sus!»
Păstorii veseli, în oraș
Spre staul cu pași iuți porniră
Și-un prunc atât de drăgălaș
Acolo-n paie ei găsiră.
Nici leagăn moale, nici vreun pat,
Doar fîn mirositor pe jos,
Pe fîn, în iesle s'au culcat
Micuțul prunc Isus Hristos.
El, Fiiul Domnului și Crai
Al stelelor de farmec pline
De-atunci cu drag, la voi, din Rai
Cu fiecare iarnă vine!...

Ion Creangă

- Pregătește un proiect despre Nașterea Mîntuitorului.

iesle – jgheab din care se dă de mîncare vitelor în grajd

staul – grajd, loc îngrădit unde stau oile

Ghicitoare:

Cîntec de iarnă,
Vestește-o taină.

(Colindul)

Primii care-au cunoscut
Că Mesia S-a născut.

(Păstorii)

E bine să știm!

Crăciunul este una dintre cele mai mari sărbători creștine. De Crăciun sărbătorim Nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos.

LECȚIA 35

COLIND

TREI PĂSTORI

Trei păstori se întâlnește
Trei păstori se întâlnește
Raza soarelui, floarea soarelui
Și așa se sfătuiește:

Haideți fraților să mergem
Haideți fraților să mergem
Raza soarelui, floarea soarelui
Floricele să culegem.

Și să facem o cunună
Și să facem o cunună
Raza soarelui, floarea soarelui
S-ompletim cu voie bună.

Și s-o ducem lui Hristos
Și s-o ducem lui Hristos
Raza soarelui, floarea soarelui
Să ne fie de folos.

PLUGUȘORUL

Aho, aho, copii și frați
Stați puțini și nu mînați,
Lîngă boi v-alăturați
Și cuvîntul mi-ascultați,
S-a sculat mai an
Bădica Traian
Ș-a încălicat
Pe-un cal învățat,
Cu nume de Graur,
Cu șaua de aur,
Cu brîu de mătasă
Cît vița de groasă.

În scări el s-a ridicat,
Peste câmpuri s-a uitat,
Ca s-aleagă-un loc curat
Câmpul neted de arat
S-a apucat într-o joi
Cu-n plug cu doisprezece boi,
Boi bourei,
În coadă codâlbei,
În frunte țințăței.
Mînați, măi!
Hăi, hăi!
La luna, la săptămîna
Își umplea cu aur mîna
Și se duse ca să vadă,
De i-a dat pămîntul roadă
Și de-i grîul răsărit,
Ziua toată a lucrat,
Brazdă neagră-a răsturnat

Și prin brazde-a semănat
Grâu mărunț și grâu de vară
Pînă-n sară să răsară!
Mînați, mai!
Hăi, hăi!
Și cînd lucru a sfîrșit
Iată mări, s-a sfîrșit
Un vînt mare pe pămînt
Și ploi multe după vînt,
Pămîntul de-a răcorit
Și sămînța a-ncolțit.
Mînați, copii!
Hăi, hăi!
Și de-i spicul aurit,
Era-n pai ca treștia.
Mînați, mări!
Hăi, hăi!
La anul și la mulți ani!

1. Să înțelegem textul.

- Ce vestesc colindătorii în seara de Crăciun?
- Considerați că sărbătorile îi fac pe oameni mai buni cu cei din jur? Motivați.

2. Memorizează una din poezii.

3. Interpretează un fragment dintr-un colind specific localității voastre.

LECȚIA 36

LA SĂNIUȘ

La începutul săptămînii fluturau rar cîțiva fulgi de nea prin văzduhul sur. Se opreau pentru o clipă nehotărîți, apoi coborau iar și iar se opreau. Parcă le părea rău după înălțimile din care veneau.

Numai la o săptămînă, iarna s-a înstăpînit peste lume, pînă la marginile zării.

– Cojoc gros ca în anul acesta n-a mai avut dumneaei de mult, vorbesc între ei bătrînii.

Ulițele tăcute ale satului sînt acoperite de un covor alb și gros. Casele par mai mici, dormitînd sub acoperișurile grele.

Gerul neîndurător s-a mai muiat. Copiii satului au și pornit cu săniuțele pe coastă. Locul e larg, așa încît pot pleca deodată zeci de săniuțe neobosite ce vin ca trăsnetul pînă la poale.

Mult s-au mai rugat Vasilică și Niculăiță de părinți să-i lase și pe ei cu săniuța.

– Dacă pățiți ceva? Acolo sînt și sănii mai mari care vă pot doborî.

Dar, pînă la urmă, au primit îngăduință. Se făcură amîndoi cai și porniră în fugă către coasta săniușului. Obrajii le ardeau de bucurie și ochii le scînteiau.

– Șezi tu înainte, Vasilică!

– Ba șezi tu!

– Să șadă cel care știe sania mai bine, zise un băiat de alături.

Pîna la urmă se așeză Vasilică în față. Apoi ceru să conducă și Niculăiță. Sania se răsturnă de două ori. Trecu la cîrmă iar Vasilică. Și tot așa, nici nu știau cum fuge timpul. Se însera cînd copiii intrară în curte.

– Acum se vine? le strigă mama. N-ați pățit nimic? Întrebă ea mai blînd, apropiindu-se.

– N-am pățit. Și copiii intrară în casă, cu gîndul că a doua zi vor merge iar la săniuș.

s-a înstăpînit – s-a făcut stăpîină
îngăduință – *aici*: permisiune, voie
coastă – *aici*: pantă

1. Să înțelegem textul.

- Cînd și unde are loc întîmplarea?
- Cum prezintă autorul începutul iernii?
- Ce aspect au ulițele și casele sub povara zăpezii?
- Care este bucuria copiilor?
- Cum s-au simțit la săniuș Vasilică și Niculăiță?
- De ce s-au întors copiii acasă pe înserate?
- Cum ai fi procedat tu?

2. Citește expresiv textul în lanț, apoi pe roluri.

3. Citește propozițiile în care sînt descrise ulițele satului, casele, locul pentru săniuș.

LECȚIA 37

STUPUL LOR

Stupul lor de pe vîlcea
Stă păzit într-o broboadă
De trei plopi înalți, de nea,
Pe o blană de zăpadă.

Prisăcarul le-a uitat
Și-a căzut și peste ele
Iarna grea ca un plocat
Cu chenar de peruzele.

Înlăuntru însă-n stup
Lucrătoarele sînt treze
Și făcînd un singur trup,
Nu-ncetează să lucreze.

Că nici una n-a muncit
Pentru sine, ci-mpreună,
Pentru stupul împlinit
Cu felii de miere bună.

Tudor Arghezi

plocat – țesătură de casă mițoasă din lână nevopsită, întrebuințată ca pătură sub șaua calului
peruzea – piatră semiprețioasă de culoare albastră sau verzuie

1. Să înțelegem poezia.

- De cine este păzit stupul de pe vîlcea?
- Cu ce este acoperit pămîntul?
- Cum este zăpada care a căzut?
- Ce fac lucrătoarele din stup? Găsiți răspunsul în text.
- Ce ți-a plăcut mai mult în poezia «Supul lor»? Formulează două motive.

2. Alcătuieste trei întrebări în legătură cu conținutul primei strofe.

3. Completează enunțurile:

Stupul stă pe o blană de
A căzut iarna grea ca un
Plocatul are un chenar de

4. Desenează un tablou inspirat de versurile de mai sus.

5. Alcătuieste un dialog cu o albină.

LECȚIA 38

EVALUARE

1. Completează spațiile libere.

Stupul lor de pe vîlcea
Stă păzit într-o ...
De trei plopi înalți, de nea,
Pe o blană de

Prisăcarul le-a ...
Și-a căzut și peste ele
Iarna grea ca un ...
Cu chenar de peruzele.

2. Alege varianta corectă.

Autorul poezii «Nașterea Mîntuitorului» este:

- a) Vasile Alecsandri;
- b) Ion Creangă;
- c) Tudor Arghezi.

Cînd se umblă cu plugușorul?

- a) Anul Nou;
- b) Sfîntul Vasile;
- c) Sîntul Nicolae.

Cine este eroul principal în textul «Cheița»

- a) Kay
- b) Vasilică
- c) Costel

3. Din ce operă este fragmentul dat?

- a) «Și să facem o cunună
Și să facem o cunună
Raza soarelui, floarea soarelui
S-ompletim cu voie bună.»
- b) «Gerul neîndurător s-a mai muiat. Copiii satului au
și pornit cu săniuțele pe coastă. Locul e larg, așa
încît pot pleca deodată zeci de săniuțe neobosite ce
vin ca trăsnetul pînă la poale. »
- c) Iar Geruleț vine într-un suflet la taică-său și începe
să se laude: «Ce zici de mine?»

4. Alcătuieste un scurt text «Cu colinda».

LECȚIA 39

Lectură

CHEIȚA

De trei zile, Costel e foarte amărît. Și-a pierdut cheița de la patine. Nu știați că are patine noi? Mă mir. Le-a văzut tot cartierul: ușoare, nichelate și tocmai cît trebuie de tăioase. Ce mai, o mîndrețe de patine! Păcat că nu l-ați văzut cum patina: zbura ca o nălucă pe

luciu patinoarului. Tăia cu îndemînare opți șerpuitori, legănîndu-se în ritmul muzicii, cînd pe un picior, cînd pe altul... Pe urmă a pierdut cheița. Cînd? Unde? Habar n-are. O caută de trei zile. Și unde n-a căutat-o? La patinoar nu mai vorbesc... Dar acasă? Parcă a rămas vreun colțișor nescotocit?

A căutat-o mai întîi, bineînțele, în buzunare. În toate buzunarele! Apoi în sertare. Apoi în pat, deoarece și-a amintit că, venind de la patinoar, s-a trîntit nițel să se odihnească. A scuturat salteaua, plapuma, cearșafurile. Nimic. S-a vîrît și sub pat înarmat cu o lanternă. Pe urmă a luat la rînd dulapurile, apoi din nou buzunarele.

– Tu n-ai de învățat? îl întrebă bunica amețită de atîta zarvă. Nu ai nimic de scris? Ce tot bodogănești? Pune mîna pe toc, pe creion...

Costel se așeza la măsuță, dar după cîteva clipe sărea în sus. În cămară trebuie să fie: într-un borcan de murături! Își amintește precis: cînd s-a întors de la patinoar a vrut o acritură. Dar nu-și aduce aminte ce: un gogoșar? Un ardei umplut? Un castravete? Sau, nu cumva, a căzut cheița în butoiul cu varză?...

A doua zi – aceeași poveste. Numai că de data așta și-a întins cercetările și în bucătărie. A scotocit oală de oală, cratiță de cratiță.

– Tu n-ai nimic de scris, de învățat? îl certă mama. Ce tot te vîri în picioarele mele? Pune mîna pe toc, pe creion...

Costel se îndreptă spre măsuță, dar nici măcar nu se așeză. În pod n-a căutat! Nici în pivniță... Și repede sus pe scări, apoi jos...

A mai trecut o zi. Costel e foarte amărît. Acum caută în sacul cu nuci.

– Isprăvește odată cu scotocitul! strigă tata enervat. Tu n-ai nimic de învățat? Pune mîna pe toc, pe creion...

Dar băiatul nu are așteptare. Matematica, desenul și compunerea pot să mai aștepte. Întîi să-și găsească cheița. Și se vîră din nou sub pat, urcă din nou în pod, coboară iarăși în pivniță și caută... caută... caută... Ah, și cînd te gîndești că dacă și-ar face temele, ar găsi-o imediat. Căci cheița de la patine este în penar: exact între toc și creion!

Mihai Sîntebreanu

nichelate – *aici*: lucioase

șerpuitori – care descrie o linie ondulată

pivniță – beci

LECȚIA 40

Lectură

MOȘ GER ȘI FECIORUL SĂU GERULEȚ

Avea Moș Ger un fecior nemaipomenit de lăudăros. Ce-și zice odată flăcăiașul: «A îmbătrînit taticu și nu mai face treabă ca lumea. Să mă lase pe mine, care sînt tînăr și voinic. Cînd i-oi răzbi eu pe oameni cu frigul, o să înghețe și sufletul în ei. N-o să aibă scăpare! Pe nici unul n-am să-l iert!» Pornește Geruleț la drum și vede o căruță trasă de un căluț – pepenaș, nu alta. Iar în căruță – un grăsan de bogătan. Pe Geruleț îl pufni rîsul: «Degeaba te-ai înfofolit, că de mine tot nu scapi!» Și se apucă să-l necăjească

pe bogătan: se băga sub covor, i se ștrecura pe mîneci, după guler, îl ciupea de nas. «Dă-i bici – porunci bogătanul vizitiului – că îngheț! Iar Geruleț îl hărțuiește și mai rău, îl ciupește și mai tare de nas, îi taie răsuflarea, îi înțepenește mîinile și picioarele.» Bogătanului i-a pierit glasul, de rău ce înghețase.

Iar Geruleț vine într-un suflet la taică-său și începe să se laude: «Ce zici de mine? Uite prin ce blănuri am răzbit! Sloi de gheață l-am făcut pe bogătan!» «Asta nu-i mare lucru! grăi Moș Ger, zîmbind în barbă. Uite colo un țăran, cu cojocul rupt, care se duce cu sania lui, trasă de o mîrtoagă, la pădure, după lemne. Pe acesta de-l răzbești, o să zic și eu că ești grozav!»

Cînd a ajuns în pădure, țăranul se apucă să doboare copacii. Geruleț îl prindea de brațe, de picioare, i se ștrecura după guler. Țăranul izbea mai vîrtos și pînă la urmă s-a încălzit atît de tare, că și-a scos mînușile. Lui Geruleț atît i-a trebuit: «Mă bag, zice, în mînușile omului și le fac ca de gheață. Atunci să-l văd!» Se pitește Geruleț într-o mînușă, iar țăranul îi dă înainte, nu se încurcă.

A încărcat țăranul sania cu vîrf și-și spuse: «E timpul să mă întorc acasă.» Dar cînd să-și pună mînușile – parcă ar fi de tablă. Geruleț rîde în sinea lui: «Pînă aici ți-a fost!»

Țăranul apucă zdravăn toporul și prinse a bate mînușile cu muchia aceștuia, ca să le înmoaie.

Geruleț veni la taică-său, offînd din rărunchi și abia tîrîndu-și picioarele.

Cînd îl văzu Moș Ger, îl întrebă: «Ce ai, fătul meu, de nu te țin picioarele și te vaiți de mi se rupe inima?» «Mi-a scos sufletul țăranul acela, se căină Geruleț, și pe de-asupra, m-a și cotonogit!»

Bătrînul își ascunde un zîmbet în colțul gurii și grăi sfătos: «Să-ți fie de învățătură, băiete! Pe trîntor îl dovedești repede, dar omului vrednic nu-i poți veni de hac! Munca îi ține cald!»

Povește populară

BLOCUL 6

SALUTARE PRIMĂVARĂ TIMP FRUMOS BINE AI VENIT...

LECȚIA 41

GHIOCELIUL

Colo-n văi se lasă
Noaptea deasă-deasă.
Codru nu se vede
Colo-n văi se pierde.
Iese ghiocelul,
Luminează-afară
Ca o făclioară.
Să nu rătăcească,

Cuibu să-și găsească,
Dacă vine-acasă
Pasăre voioasă.

Grigore Vieru

1. Să înțelegem poezia.

- Cu ce e comparat ghiocelul?
- Despre ce anotimp se vorbește în poezie?
- Care sînt semnele lui?
- Ce titlu ai da tu acestei poezii?
- Realizează o ilustrație potrivită pentru versurile patru și cinci.

LEGENDA MĂRȚIȘORULUI

A fost cică odată demult, o floare gingașă, cu petale albe ca zăpada din jurul ei. Această floare era ghiocelul. Într-o zi, cînd soarele străpunse cu săgețile sale aurii norii negri-întunecați, Ghiocelul apărui pe coasta dealului. Îl salvase de gerul aspru o zîină bună și frumoasă pe care o chema Primăvara.

Dar din palatul de gheață și omăt se rezezi năprasnicul Crivăț să-l nimicească pe îndrăznețul ce-i călcase recea împărăție. În goana-i turbată, Crivăț a smuls o tufă de mărăcine și, aruncînd-o cu furie, a rănit-o pe blînda și dragălașa Primăvară la degetul cel mic. A țîșnit sîngele roșu și fierbinte de crăiasă, picurînd peste albul petalelor lui Ghiocel.

Sîngele fierbinte l-a trezit și l-a readus la viață pe Ghiocel. De bucurie el și-a săltat în sus căpușorul alb, strigînd:

– Bucurați-vă, oameni! Cu mine vine Primăvara! Cu mine vine Soarele și Viața!

1. Să înțelegem legenda.

- Despre care floare este vorba?
- În ce anotimp se petrece acțiunea?
- Cine l-a salvat pe Ghiocel?
- Ce a făcut năprasnicul Crivăț?
- Ce a strigat Ghiocelul de bucurie?

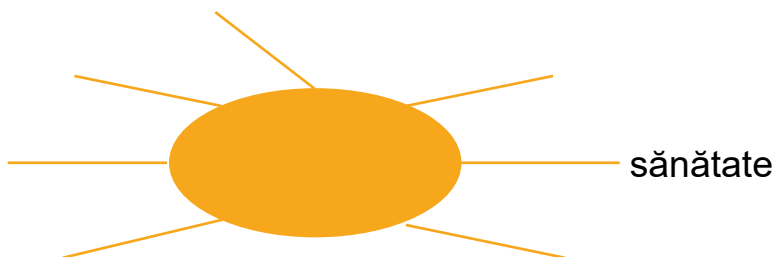
2. Citiți fragmentele care prezintă:

- a) salvarea ghiocelului;
- b) reacția Crivățului;
- c) readucerea la viață a Ghiocelului;
- d) bucuria Ghiocelului.

3. Ce legende despre Mărțișor mai cunoști?

4. Numiți cât mai multe cuvinte legate de Mărțișor.

5. Caracterizează Ghiocelul.

6. Alcătuieste o istorioară hazlie despre ghiocel.

LECȚIA 42

PPRIMĂVARA

Sosește primăvara. Soarele răsare tot mai devreme și apune tot mai târziu. Acum plouă, acum e vreme frumoasă, ba câteodată și ninge.

Încep să înfrunzească pădurile. Livezile au dat în floare. Pajiștea este înverzită. Pe câmpul verde se joacă mieii.

Mierla fluieră în crîng. Noaptea cîntă privighetoarea. Cucul își strigă numele prin pădure. Pretutindeni vezi păsări zburînd cu paie în cioc, pentru a-și face un cuib moale și călduros. Au sosit și rîndunelele. Ele le alungă din cuiburile lor pe obraznicele vrăbii ce s-au adăpostit acolo peste iarnă.

Zboară gîndăcei de tot neamul. Fluturi sînt deștui acum: și albi, și galbeni. Furnicile harnice au toată ziua de lucru. Albinele umplu cu zumzetul lor grădinile și cîmpiile. Toată natura parcă e în sărbătoare!

Vin și Floriile, și Paștele cu ouă roșii și cu veselie!

Cîntă bucurie și frumusețe dă Dumnezeu pe pămînt primăvara!

George Coșbuc

crîng – pădure tînă ră

pretutîndeni – pește tot, în orice loc, oriunde

1. Să înțelegem textul.

- Cum e timpul în primele zile ale primăverii?
- Ce semne ale primăverii apar în păduri, livezi, pe pajiști și cîmpii?
- Cum își anunță păsările revenirea? Dar gîzele?
- Care sînt cele două mari sărbători creștine din anotimpul reînvierii?
- De ce primăvara sufletele tuturor se umplu de lumină și bucurie?
- Tu ce părere ai despre primăvară? Motivează.

2. Găsește în text exemple care te ajută să vedem și să auzim ce se întîmplă în natură primăvara:

- Înverzesc pădurile, ..., ..., ...;
- fluieră mierla, ..., ..., ...

3. Ordonează tablourile textului citind fiecare fragment.

- A sosit anotimpul reînvierii naturii.
- Primăvara și gîzele revin la viață.
- Marile sărbători creștine aduc bucurie oamenilor.
- Primăvara demonstrează primele semne.
- Păsările călătoare s-au întors la cuiburile lor.

4. Găsește în text cuvintele care sînt legate de Primăvară.

LECȚIA 43

M-A CRESCUT MAMA ÎN POALĂ

M-a crescut mama în poală
De la leagăn pîn' la școală.
Zile-ntregi și nopți de-a rîndul
Mi-a vegheat somnul și gîndul.
M-a-nvățat să gînguresc,
Să zic mama, să zîmbesc.
M-a-nvățat apoi prin casă
Primii pași pînă la masă.
M-a-nvățat să nu m-alint
M-a-nvățat și să nu mint,
Să nu știu ce este frica,
Toate m-a-nvățat mămica.
Mamă bună, mama dragă,
Te-oi iubi o viață-ntreagă
Pentru tot ce ai făcut,
Pentru că tu m-ai crescut!

Nina Casian

1. Să înțelegem poezia.

- Ce face mama pentru copilul ei?
- Cum te crește mama?
- Ce veghează ea?
- Ce te mai învață ea?
- Ce promite copilul mamei sale?
- De ce poezia poartă așa titlu?
- Propune un alt titlu poeziei.
- Exprimați-vă părerea. Poate și altcineva, cu excepția mamei, să se implice în creșterea și educația unui copil mic?

2. Încercați să înscenați această poezie.

3. Descrie chipul mamei tale.

4. Numește cât mai multe cuvinte frumoase în adresa mamei tale.

LECȚIA 44

CÎNTEC DE PRIMĂVARĂ

Pleacă iarna, e grăbită,
Raze calde se cobor,
Aburește ca o pită
Negriciosul meu ogor.

Gem țărîna și izvoare
Sub zăpadă și sub ger,
Le-a fost tare dor de soare,
Le-a fost tare dor de cer!

În cîmpie cei jugaștri
Spre cer brațele-au întins,
Mii de ochișori albaștri
Poienița au deschis.

Și-i așa de primăvară,
Și așa e de frumos!
Că se-ntorc pe sus cocoare
Și izvoare fug pe jos!

Grigore Vieru

pită – aici: pîine

gem – aici: suspină, oftează

jugaștru – arțar de cîmpie

cocor – pasăre migratoare cu cioc ascuțit, gît și picioare lungi, pene cenușii și cu o pată roșie pe cap

1. Să înțelegem poezia.

- De ce este grăbită iarna?
- Cu ce se aseamănă ogorul primăvara? De ce?
- Cum s-au simțit țărîna și izvoarele sub zăpadă?
- Ce fac jugaștrii odată cu sosirea anotimpului reînvierii?
- Ce se întîmplă în poienița?
- Despre ce păsări vorbește poetul?

- Ce l-a inspirat pe autor să scrie aceste versuri?
- Ce sentimente ați trăit citind poezia? Motivați.

2. Realizați «diamantul» cuvîntului «primăvară», după modelul dat.

- substantivul ales:
- două adjective:
- trei verbe:
- enunț din patru cuvinte:
- un cuvînt esențial.

3. Scrie din memorie catrenul care ți-a plăcut cel mai mult.

4. Imaginați-vă un scurt dialog dintre cocorii care au revenit din țările calde și un copil.

5. Desenează portretul primăverii.

LECȚIA 45

DIMINEAȚA

Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
 Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură,
 În curînd și el apare pe-orizontul aurit,
 Sorbind roua dimineții de pe cîmpul înverzit.

El se-nalță de trei suliți pe cereasca mîndră scară,
Și cu raze vii sărută june flori de primăvară,
Dediței și viorele, brebenei și toporași,
Ce răzbat prin frunzi uscate și s-arată drăgălași.

Muncitorii pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă,
Păsărelele-și dreg glasul prin hucaagul de sub luncă,
În grădini, în cîmp, pe dealuri, prin poiene și prin vii,
Ard movili buruienoase, scoțînd fumuri cenușii.

Vasile Alecsandri

astru – corp luminos vizibil pe bolta cerească

zori – lumina care se arată pe cer înainte de a răsări
soarele

june – tinere

hucaag – pădure mică, tînără și deasă

1. Să înțelegem poezia.

- Care este astrul zilei descris în poezie?
- Despre ce moment al zilei se vorbește în poezie?
- Cum descrie poetul apariția zorilor?
- Ce flori de primăvară sînt enumerate în strofa a doua?
- Ce fac muncitorii la începutul primăverii?

2. Descoperiți explicațiile potrivite.

- «Zori de ziuă se revarsă...» • se pregătesc să cînte;
«El se-nalță de trei sulii...» • lumina se arată înainte de răsăritul soarelui;
«Păsărelele-și dreg glasul...» • soarele urcă pe cer.

3. Desenează și explică fragmentul care ți-a plăcut cel mai mult.

4. Numește ce pasteluri de Vasile Alecsandri cunoști.

LECȚIA 46

POVESTEA CU PRIVIGHETOAREA

A fost odată o fetiță care a rămas orfană de mamă.

Într-o zi, un soare ca niciodată a umplut de lumină văzduhul. S-au topit zăpezile. În scurt timp, veni primăvara. Anișoara ieși în livadă. Pământul era zvîntat, iarba înverzise. Prin aer treceau păsări în zbor grăbit. Un corn se acoperi cu flori de aur. Nenumărate albine îl cercetau cu zumzetul lor dulce.

Apoi au venit sărbătorile Paștelui: cu petreceri, cu verdeață, cu scrînciob, cu pască, ouă roșii și cozonac.

S-au umplut de floare albă toți pomii. Parcă erau într-un ștrai de spumă. O lume nouă o împrejura pe Anișoara și-i mai alunga tristețea. Din camera ei, fetița vedea în vârful șurii o pereche de berze bătrâne, venite din țările calde. Ele se uitau cu luare-aminte spre fereastra copilei. Când plecaseră, în toamnă, o lăsaseră mai mică, dar mai veselă. Acum o vedeau tristă și gânditoare.

– Oare ce are? întrebă una dintre ele în limba lor.

– Nu știu, răspuse cealaltă. Au probabil și oamenii cei mici supărări.

– Vrei să mergi în livadă și să rogi privighetoarea să-i cînte puțin fetiței? Cîntecul e mare mîngîiere pentru oameni.

Spre seară, luna urcă încet pe cer. Nu se simțea nici o adiere. Domnea liniștea adîncă în toată grădina.

Deodată, un freamăt melodios porni, crescă și se înălță deasupra livezii.

Anișoara asculta vrăjită cîntecul privighetorii. Îl auzea întîia oară și-i umplea sufletul de ceva sfînt.

Multă vreme răsună livada de cîntarea cea dulce a privighetorii! Berzele erau mulțumite că au adus un strop de mîngîiere în inima fetiței.

Mihail Sadoveanu

zvîntat – puțin uscat

corn – *aici*: arbușt cu flori galbene

împrejura – înconjura

domnea – stăpînea

freamăt – *aici*: cîntec

1. Să înțelegem textul

- Cînd are loc întîmplarea?
- Ce schimbări observă fetița în natură în acest anotimp?
- Ce sărbători aduce primăvara?
- Cum se resimte atmosfera sărbătorilor în natură și în viața oamenilor? Dar în viața Anișoarei?
- Cum au regăsit-o berzele pe fetiță după o iarnă lungă?
- Ce au hotărît păsările să facă pentru a-i alunga tristețea?
- Cum a primit fetița cîntecul privighetorii?
- De ce erau mulțumite berzele?

2. Continuați ideile planului.

- Anișoara descoperă schimbările ...
- Sărbătorile Paștelui îi mai alungă ...
- Berzele încearcă s-o ajute ...
- Cîntecul privighetorii îi umple ...

3. Recitește fragmentele care corespund ideilor de mai sus.

LECȚIA 47

PAȘTELE

S-aude al clopotelor cînt
Prin firea care azi renaște

Și falnic iese din mormânt
Cu biruință Domnul sfânt
Și azi e Paște.

Și după slujbă ies la rînd
Bătrîni cu spatele-aplecat,
Bărbați cu chipul luminat
Și-n urmă ies copii cîntînd:
«Hristos a înviat!»

Sînt veseli toți și bucueroși
Și toți cu sufletu-nălțat;
Oriunde se-ntîlnesc în sat
Își zic cum zis-au moși-ștrămoși:
«Hristos a înviat!»

Marina Popescu

firea – *aici*: natura

renaște – reînvie

falnic – *aici*: triumfător, biruitor

slujbă – *aici*: serviciu divin, liturghie

1. Să înțelegem poezia.

- Ce sărbătorească creștinii la Paști?
- Ce fac ei în noaptea Învierii?
- Ce cîntă toată lumea în biserică în noaptea Învierii?
- Cum sînt oamenii în ziua de Paști?
- Care este salutul creștinilor la această mare sărbătoare?
- De ce Paștele este cea mai mare sărbătoare creștină?

2. E bine să știți!

Paștele este cea mai importantă sărbătoare creștină, deoarece amintește marea minune înfăptuită pe Pământ. Învierea Domnului Iisus Hristos. Pasca simbolizează fața lui Iisus. Ouăle roșii semnifică mormântul purtător de viață al Domnului, care s-a deschis la Învierea sa din morți. Mielul îl simbolizează pe Iisus Hristos care s-a jertfit pentru păcatele lumii și a murit ca un miel nevinovat

3. Ce tradiții sînt în familiile voastre legate de Paști?

LECȚIA 48

EVALUARE

1. Numește temele studiate în acest capitol.

2. Recunoaște fragmentul.

- a) Pleacă iarna, e grăbită,
Raze calde se cobor,
Aburește ca o pită
Negriciosul meu ogor

- b) Apoi au venit sărbătorile Paștelui: cu petreceri, cu verdeață, cu scrînciob, cu pască, ouă roșii și cozonac. S-au umplut de floare albă toți pomii...
- c) Dar din palatul de gheață și omăt se repezi năprasnicul Crivăț să-l nimicească pe îndrăznețul ce-i călcase recea împărăție...

3. Cine este autorul următoarelor versuri?

«M-a crescut mama în poală
De la leagăn pîn' la școală...»

- a) Grigorii Vieru;
b) Nina Casian;
c) Mihai Eminescu.

4. Fă portretul verbal al primăverii.

5. Numește ce sărbători de primăvară cunoști. Care din ele îți plac mai mult? Motivează.

LECȚIA 49

Lectură

CUIBUL DE PĂȘĂRELE

Astă-primăvară eram în luncă. Soarele își dăruia razele calde pământului. Covorul verde și pufos acoperise lunca. Copacii se înveșmîntaseră cu haine verzi. Gheorghiuță trecu pe sub sălcii, dădu nuielele la o parte și îmi arătă:

– Aici e cuibul. M-am înălțat să privesc, cu inima ticăind. Nu văzusem niciodată un cuib de păsărele. Pe dinafară, era zidit cu paie și crenguțe subțiri, prinse între trei ramuri de copac, iar pe dinăuntru – căptușit cu puf fin, ca un culcuș de vată. Iar în cuib, patru ouă albastre, cît bomboane. Am vrut să le ating... .

– Lasă-le, te rog! m-a oprit Gheorghită. Au coaja așa de subțire, încît e destul să le atingi, că se sparg. Ar fi păcat. Mai bine venim peste două-trei săptămîni să vedem puii.

În jurul nostru, o păsărică zbura speriată. Poate se teme să nu-i sțricăm cuibul?

– Vezi tu? îmi spuse Gheorghită. Dacă ne-am atinge de cuib, chiar dacă nu spargem vreun ou, pasărea tot l-ar părăsi. Și-ar face alt cuib, mai sus, în altă parte, unde să nu-l ajungă nimeni.

Am plecat. Păsărica s-a așezat în cuib să clocească.

După o lună, m-am dus din nou cu Gheorghită în luncă. În locul celor patru oușoare se aflau patru pui mici, golași și cu capetele mari, cu pliscurile scurte, late și albicioase. Să spun drept, nu erau prea frumoși.

Peste două săptămîni să-i vezi! mă sfătui Gheorghită. Atunci numai ai să-ți dai seama și tu cît de drăgălași pot deveni urîcioșii aceștia. Pasărea zbura în jurul nostru. Veni cu un viermișor în plisc. Toți puii căscaseră ciocurile lacome. Pasărea dădu viermișorul celui mai slab și mai mic. Pe urmă se așeză pe marginea cuibului, cu fața spre noi și cu aripioarele zbîrlite, gata să-și acopere copiii.

– Fii fără nici o grijă, am spus noi. Nimeni nu-ți vrea răul. Pasărea parcă a înțelese cuvintele noastre. Gheorghită s-a apropiat. A scos din buzunar un pumn de semințe și le-a presărat în cuib. Păsărelele nu s-au mai speriat. Poate știau acum că sîntem prietenii lor?!

LECȚIA 50

Lectură

LEGENDA OUĂLOR ROȘII

Mare bucurie le fac copiilor de Sfintele Paști ouăle roșii, pe care le ciocnesc unii cu alții, zicînd: «Hristos a înviat!» și «Adevărat a înviat!» Datina aceasta o avem de la moși-strămoși, din timpuri străvechi.

Se spune că în Vinerea Patimilor, cînd Domnul nostru Iisus Hristos era răstignit pe cruce și suferea pentru păcatele noastre, în Ierusalim venise din altă parte o femeie care adusese cuiva un coș cu ouă. Trecînd prin oraș, a aflat că Iisus a fost răstignit pe dealul Golgotei. Dînsa și-a amintit cum Mîntuitorul îi vindecase fiul. Vestea cutremurătoare i-a străpuns inima de durere.

Alergă într-un suflet la locul unde Iisus fusese răstignit. Din mîinile și picioarele sfinte picurau stropi mari de sînge.

Femeia și-a așezat coșul lîngă crucea Domnului și aruncîndu-se la pămînt se ruga plîngînd:

– Doamne, Iisuse Hristoase, mîinile Tale care au făcut numai bine, picioarele Tale care au umblat numai să mîntuiască lumea de păcate, oamenii răi le-au străpuns. Cum se poate ca Tu să fii răstignit, Tu, care n-ai făcut decît bine tuturor oamenilor?! Te rugăm, iartă-ne și lasă-ne un semn, ca să ne aducem întotdeauna aminte de Patimile Tale.

Cînd s-a ridicat, ouăle din coș erau roșii de sîngele care picurase peste ele din rănile Domnului.

În dimineața Învierii, această femeie a mers la mormînt, dar l-a găsit gol și a spus cu bucurie: «Hristos a înviat!»

Plină de lumina Învierii, femeia le-a povestit tuturor de semnul lăsat de Iisus. Cu ochii strălucind de bucurie, a dat fiecăruia cîte un ou roșu, spunîndu-le: «Hristos a înviat!».

BLOCUL 7

ZĂBOVEȘTE ȘI ASCULTĂ TOATE-N FELUL LOR CUVÎNTĂ

LECȚIA 51

NOI ALBINELE

Trîntorul a plecat să se plimbe prin grădină și s-a întors seara tîrziu. Nu era obosit. De ce să fie? A dormit pe o floare, s-a certat cu un fluture, a vorbit ceva cu o viespe și ziua a trecut.

Acum se îndreaptă repede spre sala de mese a stupului. Aici nu-și vede ceașca nicăieri. Supărat, începe să strige:

– Ei, dar unde-i ceșcuța mea? Unde-i cornulețul meu?
Nemaipomenit...

O albină mai în vîrstă, cu o mătură sub aripă, se apropie de el și-i spune:

– Nu te enerva! Mănînci ce-ai adus!

– Nu înțeleg ce vrei să spui!

– Nu ți se mai dă mîncare de azi înainte, îi spune hotărîtă albina.

– Dar mor de foame. Am tot dreptul la porția mea!

– la mătura și fă curățenie!

– Eu? Dar n-am muncit niciodată!

– Așta-i pricina... Noi muncim și noi mîncăm, mierea nu picură din cer.

– Și cine a hotărît toate acestea?

– Noi, albinele...

– Am să mă plîng împotriva voastră...

– N-ai decît...

– Am să mă plîng stăpînului prisăcii. O să vedeți voi! O să vă pară rău!

Și trîntorul, supărat, ieși pe urdiniș. Pe unde o fi umblat, n-a putut să afle nimeni. Dacă-l întâlnești cumva, explicați-i voi cum stău lucrurile cu cei care nu vor să muncească.

trîntor – *aici*: albină care nu culege nectar și nici nu face miere

urdiniș – deschizătură în stup, pe unde intră și ies albinele

1. Să înțelegem textul.

- Ce a făcut trîntorul toată ziua?

- De ce este foarte supărat?
- Cum îl pedepsesc albinele pentru lenevie?
- Ce i-ați spune trîntorului dacă l-ați întîlni?
- Ce învățăm din acest text?
- În ce constă munca unui elev la școală și acasă?

2. Citiți expresiv textul, apoi recitiți-l pe roluri.

3. Alege proverbele care se potrivesc textului.

- Cel ce nu lucrează ziua flămînzește noaptea.
- O oră dimineața valorează cît două seara.
- Cine nu lucrează să nu mănînce.

4. Continuă extragerea ideilor principale ale textului, apoi citește fragmentele corespunzătoare.

- a) Cît e ziuica de mare, trîntorul s-a plimbat.
- b) Seara s-a supărat foc, deoarece nu și-a găsit porția de miere.
- c)
- d)

5. Alcătuieste un proiect despre albină.

LECȚIA 52

VEVERIȚA

Era o zi blîndă de primăvară. Un vînt lin suna în crengi pe deasupra pădurii. În poienițele inundate de lumină, zăream pîlcuri de vioarele ca niște fulgi de cer.

Motocel mergea înainte. Deodată se opri și scoase un strigăt de bucurie, arătînd spre furca unui fag:

– O veveriță!

Am căutat cu privirea minunăția pe care o descoperise băiatul.

Era într-adevăr o veveriță, un ghem de blăniță de culoarea flăcării cu coada stufoasă adusă pe spinare spre urechi. Avea un căpșor minuscul, în care licăreau ochișorii ca două boabe de ploaie ori de lacrimi.

La exclamațiile noastre se mișcă brusc și trecu în partea cealaltă a trunchiului.

Tăcurăm. Ea era însă tot neîncrezătoare. Se furișă pe o ramură subțire, apoi acrobata pădurii trecu pe un fag mai bătrîn. Făcuse o săritură ușoară, fără nici o sfortare, ca și cum puful ei de flacără plutise în sus. Aici se opri puțin cercetîndu-ne, apoi dispăru iar în partea opusă. Nu ne mai vedea și își închipuia cu grăunciorul ei de înțelegere, că n-o vedem nici noi.

Stătea neclintită ca o frunză. Lipită strîns de trunchiul fagului, asculta un ceasornic, care bătea acolo mărunțel,

măsurînd timpul. Nu era însă altceva decît inimioara ei de
puișor al fagului, al pădurii și al primăverii.

Mihail Sadoveanu

inundate – scăldate, pline
pîlcuri – *aici*: grupuri de plante

1. Să înțelegem textul.

- Cînd și unde au descoperit vizitatorii veverița?
- Cum arăta mica vietate?
- Cum prezintă autorul saltul veveriței, pe fagul mai bătrîn? Găsește în text.
- Ce sentimente încearcă Mihail Sadoveanu față de mica vietate?

2. Ordonează tablourile textului.

- Descrierea vietății.
- Pădurea, prietenul nedespărțit al veveriței
- Descoperirea veveriței.

3. Scrie pe caiet expresiile frumoase din text, utilizate de autor pentru a descrie veverița.

4. Selectează din cuvintele de mai jos pe cele care arată însușirile veveriței.

neîncrezătoare

naivă

frumoasă

rea

sprintenă

speriată

ușoară

abilă

5. Modelează o veveriță.

LECȚIA 53

RACUL, BROASCA ȘI ȘTIUCA

Racul, broasca și o știucă
Într-o zi s-au apucat
De pe mal în iaz s-aducă
Un sac de grâu încărcat.
Și la el toți se înhamă:
Trag, întind, dar iau de samă
Că sacul stă neclintit,
Căci se trăgea neunit.

Racul înapoi se da,

Broasca tot în sus sălta,
Știuca foarte se izbea
Și nimic nu isprăvea.
Nu știi cine-i vinovat,
Însă, pe cât am aflat,
Sacul în iaz nu s-a tras,
Ci tot pe loc a rămas.

Așa-i și la omenire,
Cînd în obște nu-i unire:
Nici o treabă nu se face
Cu izbîndă și cu pace.

Alexandru Donici

a lua de seamă – a observa
obște – *aici*: mulțime de oameni
izbîndă – victorie, biruință

Fabula este o povestire scurtă, în versuri sau în proză, cu valoare educativă. În fabulă se critică defectele oamenilor și aspectele negative ale societății. Personajele fabulei sînt animale, plante sau lucruri.

Structura fabulei:

- întîmplarea;
- morala (învățătura).

1. Să înțelegem textul.

- Unde are loc acțiunea?
- Care sînt personajele fabulei?
- Ce și-au propus cele trei vietăți?
- De ce nu au putut duce lucrul la bun sfîrșit?
- Ce sfat le-ați da personajelor?
- De ce fabuliștul a ales personaje din lumea vietăților?
- Ce fel de oameni se ascund în spatele acestor personaje?
- Ce învățătură desprindem din această fabulă?

2. Ordonează cuvintele pentru a obține proverbe. Care dintre ele se potrivesc situației descrise în fabulă?

- uniți, devin, slabi, sînt, dacă, puternici, Cei.
- muncește, agonisește, hrană, Cine.
- înseamnă, iar, înfrîngere, Unirea, putere, dezbinarea, semnifică

3. Înlocuiește cuvintele și expresiile evidențiate cu altele asemănătoare dintre paranteze:

- Racul, broasca și știuca **trăgeau** un sac.

- Viețuitoarele **trăgeau nădejde** că vor reuși.
- După aceea ele **au tras un pui de somn**.
- Nu ai pe cine **trage la răspundere** în acest caz.
- Cei înțelepți **vor trage învățăminte** din fabulă.

(*vor învăța, face răspunzător, sperau, au dormit adânc, încercau să miște*).

4. Intitulează altfel fabula învățată.

LECȚIA 54

FRAM, URSUL POLAR

Cel mai mare animal carnivor, născut în țara zăpezilor veșnice, fusese împlînzit ca un miel și devenise înțelegător ca un om. Fram era faima Circului Struțki. Cînd

apărea în arenă, aplauzele nu mai conteneau. Iar Fram iubea aplauzele, înțelegea roștul lor și le aștepta...

Dar mai ales, Fram iubea copiii. Văzîndu-i în lojă ronțăind bomboane, întindea laba să capete și el. Saluta mulțumind, cu laba la cap, ca un soldat. Cînd căpăta mai multe își oprea numai una. Pe celelalte le întindea spre galerie. Acolo se înghesuiau copiii săraci, care nu mănîncă dulciuri în fiecare zi, poate nici pîine. Unul mai curajos

cobora să ia darul. Fram îl alinta pe creștet, cu laba sa, care devenea deodată ușoară și lină ca o mînă de mamă.

Nu-l lăsa să se urce la loc, ci lua un scaun, îl punea într-o lojă și îi făcea semn copilului sărac să se așeze, printre cei îmbrăcați în haine scumpe. Dacă acesta se rușina și ezita, Fram îl ridica în brațe îmbărbătîndu-l și îl așeza el în scaun. Apoi se uita la controlori. Arăta spre copil, ducînd laba la piept, ca să înțeleagă și dînșii că e protejatul lui și îl ia pe răspunderea sa.

Cum nu l-ar fi iubit toți? Cum să nu fie el răsfățatul publicului? Într-una din zile, Fram întîrzia. Lipsea. Spectacolul se apropia de sfîrșit. Numărul lui trecuse de mult. Mulțimea începea să capete glas:

- Fram! Unde e Fram?
- De ce nu vine Fram?

Cezar Petrescu

arenă – spațiu în formă de cerc unde se desfășoară spectacolele de circ

lojă – *aici*: compartiment cu un număr redus de locuri pentru spectatori, într-o sală de spectacole

galerie – *aici*: balcon situat la nivelul cel mai înalt într-o sală de spectacole

a ezita – a sîta la îndoială în luarea unei hotărîri

1. Să înțelegem textul.

- Unde are loc acțiunea textului?
- Cine este personajul principal al poveștii?
- Cum a fost posibil ca cel mai mare și mai puternic animal carnivora să devină înțelegător ca un om?

- Ce sentimente trezea în inimile spectatorilor apariția lui Fram în arenă?

Motivează.

- Ce făcea Fram cu bomboanele căpătate de la spectatorii din lojă? De ce?
- Ce surpriză îl aștepta pe curajosul care cobora să ia cadoul oferit de Fram?
- De ce acest copil ezita să se așeze pe scaunul din lojă?
- Ce și cum le explica Fram controlorilor? Caută răspunsul în text.
- Cum a reacționat mulțimea de spectatori într-una din zile, văzînd că Fram nu mai iese în arenă?

2. Să dezlegăm tainele textului!

2.1. Recitiți enunțurile din care aflăm că Fram este:

- a) politicos cu spectatorii;
- b) un urs mărinimos;
- c) favoritul publicului.

2.2. Priviți cu atenție imaginile și scrieți în continuare ideile principale ale textului.

Un urs-alb a fost dresat.

El îi servea cu bomboane pe copiii săraci.

3. Povestește textul, dezvoltând planul de idei.

4. Desenează epizodul care ți-a plăcut cel mai mult.

LECȚIA 55

EVALUARE

1. Numește eroii întâlniți în acest capitol.

2. Recunoaște fragmentele operelor:

- a) Era într-adevăr o veveriță, un ghem de blăniță de culoarea flăcării cu coada stufoasă adusă pe spinare spre urechi.
- b) Și trîntorul, supărat, ieși pe urdiniș. Pe unde o fi umblat, n-a putut să afle nimeni. Dacă-l întâlniți cumva, explicați-i voi cum stau lucrurile cu cei care nu vor să muncească...
- c) Racul înapoi se da,
Broasca tot în sus sălta,
Știuca foarte se izbea
Și nimic nu isprăvea ...

3. Recunoaște personajele din fabulă după descrierea dată.

- E animal răpitor.
- a) Are corpul alungit, relativ gros și turtit. Gura mare ascunde niște dinți puternici.

- b) Are cinci perechi de picioare. Perechea din față i s-a transformat în clești puternici. Antenele îl ajută la pipăit și la mirosit.
- c) Trăiește atât în apă, cât și pe uscat. Nu are coadă. Picioarele dinapoi sînt mai lungi. Gura îi este largă, iar ochii – bulbucați.

4. Găsește cîteva asemănări și deosebiri în operele studiate în acest capitol:

5. Descrie eroul care ți-a plăcut cel mai mult. Argumentează.

LECȚIA 56

Lectură

PUIUL ISTEȚ

(vine cloșca cu un pui abia ieșit din ou în curtea cucoșului)

Cloșca:

– Ești acasă Rigu-Frigu?
(se aude un glas în ogradă)

Cucoșul:

–D-apoi cum
–Intră, nu ședeai în drum.
(cloșca cu puiul intră în ogradă)

Cucoșul:

–Bună ziua, Cotcodac!
Puișorii ce-ți mai fac?

Cloșca:

– Mulțumesc, îs sănătoși,
Numai că-s gălăgioși.
Toată ziua pii, pii, pii –
Îmi vuieste capul, știi.
Iar acesta iaca na!

S-a legat de fusta mea:
Cică unde-i Rigu-Frigu!
Hai la unchiul Cucurigu!

(cucoșul se apropie și î-l netezește pe cap)

- Cum te cheamă?
- Pui.
- Și ești al cui?

Puiul:

– Spune-i, mamă,

Cloșca:

– Spune-i tu, dacă te-ntreabă.

Puiul:

Rigu-Frigu-Cucurigu,
Am venit cu altă treabă.

Cucoșul:

– Ce-î voinice fără pene?

Puiul:

– Să mă-nveți cîntarea, nene...

(Cloșca face ochii mari)

– Aracan să-ți dea în gînd!

Cucoșul:

– Bun, voinice, eu am cînd
Eu îți cînt – tu – ascultă bine
Și repetă după mine:
Cu-cu-riguuu!

Puiul:

– Guuu!

Cucoșul:

– Fi-i atent,
Că ai talent!
Cu-cu-ri-guuu!

Puiul:

– Culiguuu!

Cloșca:

– Mulțumesc, maiestre Rigu.

Puiul:

– Și eu nene Cucurigu.

Cucoșul: (*cloștei*)

– Să mai vii cu Puiul mîine
Înc-o lecție rămîne.

Spiridon Vangheli

LECȚIA 57

Lectură

PUIUL

Într-o primăvară, o prepeliță, ce venea tocmai din Africa, s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu. După ce s-a odihnit cîteva zile, a început să adune bețișoare, frunze uscate, paie, fire de fîn și a făcut cuib pe un mușuroi, mai sus, ca să nu îl înece ploile. Pe urmă, șapte zile la rînd a ouat cîte un ou, în total șapte ouă ca niște cofeturi, pe care a început să le clocească.

După trei săptămîni au ieșit niște pui drăguți, îmbrăcați cu puf galben, ca puii de găină. Parcă erau șapte gogoși de mătase!

Puii au început să umble prin grîu după mîncare. Prepelița prindea cîte o furnică ori o lăcustă și ei o mîncau numaidecît. Și erau frumoși, cumiți și tare ascultători! Cînd mama lor îi sîtriga: «Pitpalac!», îndată veneau lîngă ea.

Odată, prin iunie, la vreme de secerat, puiul cel mare n-a alergat la chemarea mamei. Cum nu știa să zboare l-a și prins un flăcău.

– Lasă-l jos, Martin, că e păcat de el!

Cînd a scăpat, a fugit speriat la prepeliță să-i spună pățania. Ea l-a luat, l-a mîngîiat și i-a spus:

– Vezi dacă nu ascuți? Cînd vei fi mare, vei face cum vei vrea, dar acum să nu ieși niciodată din vorba mea.

După seceratul grîului au rămas pe miriște multe boabe cu care se hrăneau. Dimineața beau picături de rouă de pe firele de iarbă. Ziua ședeau la umbră, iar cînd se potolea căldura ieșeau cu toții pe miriște. În noțile răcoroase se adunau sub aripile ocrotitoare ale prepeliței.

Mama lor îi învăța să zboare, îi pregătea pentru o călătorie lungă.

– Vom zbura sus de tot, zile și noți, și vom vedea dedesubtul nostru orașe mari, și rîuri, și marea.

BLOCUL 8

CE E BINE ȘI CE E RĂU

LECȚIA 58

PÎINEA

Odată, demult, a fost în țară o secetă cumplită. Soarele arsesse totul pe cîmp, prin grădini, prin livezi și toată munca oamenilor a fost în zădar. Grîul, fructele și legumele s-au uscat sub văpaia soarelui, iar oamenii au rămas fără mîncare.

Un om înstărit, cu suflet bun, a strîns copii săraci și le-a spus:
– Copii, în acest coș este cîte o pîine pentru fiecare. Luați-vă pînișoara pînă se va îndura bunul Dumnezeu să trimită zile mai bune.

Copii năvăliră la coș. Fiecare voia să apuce pîinea cea mai mare. Apoi plecară fără să mulțumească.

Numai Irina stătea deoparte. Ea a luat pîinea cea mai mică rămasă în coș. Apoi, mulțumind omului, plecară acasă.

A doua zi copii se purtară la fel. Irina luă din coș o pîine pe jumătate cît a celorlalți.

Acasă, ea dădu pîinea mamei sale. Aceasta o frînse în două și... ce să vezi? Din ea căzură mulți bani de argint.

– Du banii înapoi, spuse mama, căci desigur, din greșală s-au strecurat în aluat.

– Irina aleargă și întinse banii binefăcătorului. Acesta o privi lung, apoi spuse:

– Ia-ți banii, fetițo! Dinadins i-am pus în pâinea cea mică, pentru a-ți răsplăti modestia și cuminenția. Să fii întotdeauna harnică, blîndă și nelacomă, căci într-o zi, ca pâinea aceasta, viața îți va aduce bogății.

1. Citește textul. Află cu ajutorul dicționarului sensul cuvintelor necunoscute.

2. Realizează planul simplu de idei al acestui text.

3. Poveștește întâmplările, folosind planul întocmit.

4. Alcătuieste o continuare a acestui subiect.

5. Argumentează comportamentul tău față de pâine.

LECȚIA 59

CEI TREI PURCELUȘI

Au fost odată trei purceluși care trăiau împreună cu părinții lor. Deși erau încă mici, ei crescuseră îndeajuns cît să pornească în lume să-și găsească norocul.

Au plecat ei de acasă și au tot mers pînă ce primul purceluș s-a simțit tare obosit. Tocmai atunci a trecut pe

lîngă ei un om cu o căruță plină de fîn, iar primul purceluș le-a zis frăților săi: «Eu mă opresc aici. Fînul este ușor și moale ca să-mi fac o căsuță cum îmi place.» Și ceilalți doi frați l-au îmbrățișat și au plecat iar la drum. La un moment dat al doilea purceluș văzînd trecînd pe lîngă el un om cu căruța plină de lemne, i-a spus fratelui lui: «Lemnul acesta este numai bun pentru căsuța mea așa că mă opresc aici.» Cel de al treilea purceluș și-a continuat drumul pînă a ajuns la un pietrar, care făcea piatră de construit. Purcelușul s-a gîndit că piatra este cea mai potrivită ca sa-și faca o căsuță rezistentă așa cum era și el.

Noaptea, în timp ce primul purceluș s-a așezat confortabil în patul lui de fîn, a auzit un zgomot afară. S-a uitat prin pereții de paie ai casuței și a început să tremure de

frică, căci afară era un lup mare și flamînd. Lupul l-a rugat pe purceluș să-i deschidă ușa, dar la refuzul purcelușului a tras aer puternic în piept și a suflat peste căsuță. Fînul a zburat în toate părțile, iar purcelușul, profitînd de neatenția lupului a luat-o la fugă spre casa celui de al doilea purceluș.

A doua seară, cînd cei doi frați se aflau la masă, au auzit zgomot afară. S-au uitat prin fereastra căsuței de lemn și s-au îngrozit cînd au vazut pe lupul cel mare și flămînd. Lupul a început să-i roage să deschidă ușa, dar la refuzul purcelușilor a tras aer puternic în piept și a suflat peste căsuță. Căsuța de lemn a rămas aproape neclintită. Dar cînd lupul a încercat și a doua oară să sufle peste căsuță,

lemnele au zburat în toate părțile, iar cei doi purceluși au profitat de neatenția lupului și au luat-o la fugă spre casa celui de al treilea purceluș.

Seara următoare, cei trei frați își încălzeau picioarele la focul din sobă. Au auzit un zgomot afară și s-au îngrozit de frică când l-au văzut pe lupul cel mare și mai flămînd ca niciodată. Lupul a început să-i roage să deschidă ușa, dar la refuzul purcelușilor a tras aer puternic în piept și a suflat peste cășută. Dar cășuta nu s-a dărîmat. Lupul a încercat și a doua, și a treia oară, dar tot degeaba, cășuta a continuat să rămîna neclintită. Enervat peste măsură și epuizat de atîta suflat, lupul s-a cățărat pe acoperișul casei și și-a dat drumul în cășuță pe coș. Între timp însă, purcelușii văzînd că nu au nici o scăpare, au pus pe foc un ceaun mare, plin cu apă.

Cînd lupul s-a cățărat pe coș, apa era fierbinte, cînd a început să coboare de-a lungul coșului apa clocotea, iar cînd a ajuns jos, a aterizat direct în ceaunul cu apă fiartă.

Lupul, urlînd de durere, a luat-o la fugă prin cășuță și apoi a fugit spre pădure, de unde nu s-a mai întors niciodată.

Purcelușii, știindu-se în siguranță de acum încolo, au construit o altă casă mai mare, cu pereții din piatră, cu masă și dulapul din lemn și cu paturi din fîn moale. Era cea mai bună casă din lume și ei au trăit în ea fericiți pentru totdeauna.

epuizat – slăbit de puteri

coș – *aici*: hodgeag, horn

1. Să înțelegem textul.

- Cum sînt relațiile dintre frații purceluși?
- A cui era căsuța cea mai trainică?
- Ce învățatură ne dă această povestioară?
- Ce te-a impresionat mai mult în acest text?
Argumentează.

2. Împărțește textul în fragmente.

3. Ordonăți ideile principale, ținînd cont de ordinea desfășurării acțiunii.

- Lupul distruge căsuța de lemn.
- Purcelușii își fac cîte o căsuță.
- Căsuța de fîn e distrusă.
- Ce fericiți sînt purcelușii!
- Purceii îl învață minte pe lup.

4. Găsește cîte un cuvînt care să corespundă după sens următoarelor expresii:

și-a continuat drumul, a luat-o la fugă, a ajuns jos.

E bine să știți...

Și cei slabi, dacă-s uniți, devin puternici.

LECȚIA 60

CUM L-A PĂCĂLIT BROSCUȚA PE LEU

A fost odată un Leu care domnea peste o pădure mare. Leul era mare și fioros, și toate celelalte animale se temeau de el. În fiecare dimineață ele trebuiau să meargă să gasească de mîncare pentru Leu. Apoi trebuiau să o ducă la grotă lui la timp pentru micul dejun.

Într-o dimineață Broscuța s-a trezit foarte tîrziu. «Vai de mine,» își spuse ea. «Nu am nimic de mîncare pentru Leu și deja a trecut de micul dejun. Ce mă fac?» Broscuța s-a gîndit și s-a gîndit. Știa că trebuie să meargă la grotă Leului. Dar dacă se ducea fără mîncare, el ar fi înghițit-o pe ea în loc. Într-un final i-a venit o idee. «Știu,» și-a zis ea. «Îl voi păcăli pe domnul Leu așa de rău încît va uita complet de acest mic dejun». Și hop, hop, hop a plecat spre grotă Leului.

Leul stătea la intrare și aștepta. «Ai întîrziat, Broscuțo,» a răcnit el. «Și unde-mi este mîncarea?»

«Vai, domnule Leu, un lucru teribil mi s-a întimplat,» a spus Broscuța. «Cînd am plecat dimineața de la baltă, un alt leu a sărit la mine și mi-a luat mîncarea pe care ți-o aduceam.» «Cum?» a răcnit Leul. «Un alt leu în pădure?» «Oh, da,» a spus Broscuța. «Are ochii mari și galbeni, coama bogată și dinți ascuțiți ca ai tăi.»

Leul a sărit în picioare. «Du-mă imediat la balta ta, Broscuță!» i-a ordonat el. «Am să găsesc acel leu și am

să-l alung!» Și hop, hop, hop înapoi spre baltă a plecat Broscuța cu Leul în urma ei. Când au ajuns, Broscuța s-a prefăcut că se uită în toate părțile. «Nu văd acel leu nicăieri,» a zis ea. «Probabil se ascunde pe fundul bălții.» Leul s-a uitat jos în apă și a văzut în ea fața unui leu exact ca el, care îl privea. Avea ochii mari și galbeni, coama bogată și dinți ascuțiți ca și ai lui.

Bineînțeles că Leul se vedea reflectat în apă, dar el nu știa de aceasta. A sărit la fața care-l privea PLEOSC! Și a nimerit exact în mijlocul bălții!

Ah, cât de prost s-a simțit Leul. «Nu este nici un alt leu în baltă!» a strigat el. «Am fost păcălit!» Era așa de rușinat încât a ieșit din apă și a luat-o la fugă cât a putut de repede.

Broscuța era tare mulțumită de isprava ei. Păcăleala a funcționat! Cu un zîmbet mare pe buze, s-a dus hop, hop, hop mai departe să le povestească și celorlalte animale că Leul a plecat și că de acum încolo vor putea trăi liniștite.

grotă – peșteră

reflectat – oglindit

a funcționat – și-a atins scopul

1. Să înțelegem textul.

- Cum se comporta leul cu animalele din pădure?
- Ce a hotărât să facă broscuța?
- Cum a procedat leul păcălit?
- Ce ne învață această povestire?

2. Formulează întrebări pe baza textului.

3. Găsește ideea principală din text.

4. Alcătuiește planul de idei.

5. Găsește adjective pentru: broscuță ..., ...,
leu ..., ...,

LECȚIA 61

AMĂRĂCIUNI

Cu cele mai bune gânduri, Baruțu a găsit un ciocan și un cui. A dorit să bată cuiul în oglinda dulapului, dar n-a intrat... Ba, mai mult, s-a crăpat toată oglinda ca de trăsnet, în zigzag.

O ispravă atît de mare nu se poate acoperi cu nimic. Baruțu a luat, pe ascuns, de la bucătărie, un dop și o sfoară, ca să dreagă oglinda. Însă nu a izbutit, el fiind un băiat prea mic. El nu are nici rindea, nici ferăstrău, are numai scuipat, și cu scuipatul n-a făcut mare ispravă. A uns oglinda și nu s-a lipit. A uns-o cu limba. Cînd se uită în oglindă i se pare că e tăiat în două și că are o pereche de nasuri și patru buze.

Baruțu s-a hotărît să fugă într-altă odaie, ca să nu știe nimeni că el ar fi trecut prin încăperea cu oglinda. Acolo s-a pus să coase la mașină. A încurcat atît de serios ața pe dinăuntru, că talpa mașinii nu a mai vrut să calce și roata a înțepenit...

Baruțu a fost prins tocmai în biroul lui tătuțu, unde rupsese penițele și creioanele, și acum destupa sticla de cerneală ca să încerce cum curge pe covor.

Să nu-i mai aducem aminte ce a urmat. Să-l lăsăm în colțul unde l-a pus măicuța, cu nasul la perete.

Tudor Arghezi

zigzag – linie frântă

ispravă – aici: pozna, năzdrăvănie

a izbuti – a ajunge la rezultatul dorit, a reuși

rindea – unealtă folosită pentru netezirea lemnului; gealău

ferăstrău – unealtă de lucru pentru tăierea lemnului

1. Să înțelegem textul.

- Care a fost prima ispravă făcută de Baruțu?
- De ce băiețelul a vrut să bată un cui în oglindă?
- Cum a încercat el să corecteze borboața?
- De ce n-a reușit Baruțu să repare stricăciunea?
- De ce băiețelul a fugit în altă cameră?
- Ce altă pozna a făcut el acolo?
- Cum a fost pedepsit Baruțu de către mama?
- Câți ani credeți că are băiețelul?
- De ce Baruțu face atâtea pozne?
- Spune, pe baza informațiilor din text, ce crezi că i-a spus mama lui Baruțu.

2. Completează enunțurile cu ideile potrivite.

- Băiețelul încearcă să-și ascundă fapta, deoarece
- Baruțu este pedepsit de mama, pentru că
- Băiețelul nu știa că oglinda se va sparge, fiindcă

3. Alcătuieste propoziții cu următoarele cuvinte: ispravă, pe furiș, a izbuti, a încremeni, zigzag.

LECȚIA 62

Lectură

CEI TREI URSULEȚI

A fost o dată... Au fost trei ursuleți, pe cel mare îl chema Mîndrilă, iar pe cei mici Coadă-Scurtă și Blană-Moale. Nici unul dintre ei nu aveau casă și toată iarna tremurau de frig.

Într-o vară, Coadă-Scurtă și Blană-Moale s-au hotărît să-și construiască o casă. După ce au doborât un copac, au început să-l taie în bucăți. În acea vreme, Mîndrilă, fratele lor mai mare, se plimba fluierind prin pădure. Văzîndu-și frații, deodată se opri. Coadă-Scurtă și Blană-Moale încercau fiecare pe rînd să ridice trunchiul greu de copac.

– Ha, ha, ha! Neputincioșilor! rîse Mîndrilă. Să vă arăt eu cum se ridică un buștean. Și-l ridică cu mare ușurință.

–Vino, Mîndrilă, să lucrăm împreună! îl chemară cei doi ursuleți.

Dar încrezutul Mîndrilă plecă să-și facă singur o locuință. Mai la deal găsi un copac gros din care voia să-și taie scînduri.

– Da, acesta este pe măsura mea. Din cîteva lovituri îl voi doborî, gîndi Mîndrilă. Rămași singuri, cei doi ursuleți chibzuiră cum să lucreze.

Trecîndu-le prin minte să apuce amîndoi de odata, izbutiră să ridice bușteanul. Bucuroși, porniră să cînte:

– *Unde-i unul nu-i putere,
Unde-s doi puterea crește!*

Și astfel duseră grinda acolo unde vroiau să-și ridice casa. Îngropară stâlpi și bătătoriră pământul în jur. Sub mâinile harnice ale ursuleților, căsuța se înălța vazînd cu ochii. Cînd fu aproape gata, cei doi ursuleți tăiară ferestre luminoase. În acest timp, Mîndrilă se chinuia singur să taie copacul. Frații mai mici veniră să-i dea o mîină de ajutor.

– Hei, Mîndrilă, cum merge lucrul? îl întrebă Blană-Moale, în timp ce Coadă-Scurtă apucă pe furiș de cealaltă parte al fierăștrăului.

– Bine, nu vezi, răspuse Mîndrilă, încredințat că trage singur de fierăștrău.

– Ha, ha, ha! rîdeau prichindeii de păcăleala trasă îngîmfatului.

– Vino, mai bine să lucrăm împreună!

– Nu! eu voi lucra singur, mai bine și mai repede decît voi. Frunzele care cădeau vesteau apropierea iernii.

Mîndrilă, singur muncea fără spor. Casa lui, așezată pe coasta dealului, se înălța greu. În vale, însă, munca era pe sfîrșite.

– Bine ar fi fost dacă ascultam sfatul ursuleților, se gîndea Mîndrilă. Grinda nu vroia să i se supună și porni să se rostogolească în vale, amenințînd să zdrobească noua locuință a ursuleților.

– Orice s-ar întîmpla trebuie să opresc grinda, hotărî Mîndrilă.

Ursuleții își dădură seama, cu groază, că grinda le va dărîma căsuța.

–Nu vă fie frică! o prind eu, le strigă Mîndrilă, încercînd să-i liniștească. Încercările lui fură zădarnice.

Cei doi ursuleți porniră într-un suflet să-și salveze căsuța. Înțepeniră bine o proptea în pământ. Bușteanul se izbi cu putere în proptea și se opri. Cei doi ursuleți răsuflară ușurați.

Recunoscându-și greșeala, Mîndrilă se apropie de cei doi ursuleți, cerînd iertare.

A doua zi, Mîndrilă începu să lucreze împreună cu frații cei mici. Cu puteri sporite, ursuleții terminară casa cît ai bate din palme, înainte de venirea iernii. Cuibăriți în căsuța lor din pădure, la adăpost de viscol și ger, cei trei ursuleți trăiră în înțelegere și prietenie. Astfel, au trait mulți ani de-a rîndul și dacă ar mai fi, și azi ar mai trăi.

buștean – trunchiul de copac

grindă – bîrnă groasă de lemn folosită la asigurarea rezistenței unei construcții

BLOCUL 9

LITERATURA CLASICĂ PENTRU COPII

LECȚIA 63

SOMNOROASE PĂSĂRELE

Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună,

Se ascund în rămurele –
Noapte bună!

Doar izvoarele suspină,
Pe cînd codrul negru tace;
Dorm și florile-n grădină –
Dorm în pace!

Trece lebăda pe ape
Între trestii să se culce –
Fie-ți îngerii aproape,
Somnul dulce!

Peste-a nopții feerie
Se ridică mîndra lună,
Totu-i vis și armonie
Noapte bună!

Mihai Eminescu

1. Să înțelegem poezia.

- Cînd se petrece acțiunea în poezie?
- Ce fac păsărelele?
- Ce se spune despre izvor? Lebădă?
- Ce face luna?
- De ce poezia se numește anume așa? Motivați.

2. Desenați verbal epizodul descris în poezie.

3. Amintește-ți ce cîntece de leagăn îți cînta mama.

4. Caută în poezie ce însușiri omenești au fost atribuite de către poet naturii? *De exemplu: izvoarele suspină, ...*

5. Memorizează poezia.

LECȚIA 64

LEBEDELE SĂLBATICE

A fost odată un rege care avea unsprezece fii și o singură fată, pe nume Eliza. Copiii creșteau fericiți, cu toate că mama lor murise cu mulți ani în urmă.

Regele se însură a doua oară, cu o femeie despre care nu știa că e o vrăjitoare rea. Aceasta nu îi iubea deloc pe copii și reuși să o ducă pe Eliza departe, la o familie săracă, iar pe băieți îi preschimbă în unsprezece lebede.

Anii trecură și Eliza se făcu o fată de toată frumusețea. Când împlini cincisprezece ani, tatăl său o aduse acasă. Când îi văzu chipul drăgălaș, vrăjitoarea o urî și mai tare. Îi înnegri pielea și îi încâlci părul în așa fel încît tatăl ei, când o văzu, nu o recunoscă și o izgoni de la palat.

Părăsită și singură, Eliza plecă de la palat și intră într-o pădure. Găsi acolo un pîrîu limpede, în care se spală de negreală și ieși de acolo curată și mai frumoasă ca niciodată. În acea noapte, Eliza îi visă pe cei unsprezece frați ai săi, care crescuseră și ei între timp.

A doua zi, întîlni pe cărare o bătrîna, pe care o întrebă dacă nu cumva văzuse unsprezece prinți.

– Nu, răspunse bătrîna, dar ieri am văzut înotînd în pîrîul din pădure unsprezece lebede ce purtau coroane de aur.

Eliza porni de-a lungul pîrîului pînă la vărsarea lui în mare. Aici așteptă pînă pe înserat, când văzu unsprezece lebede care zburau chiar spre locul unde se afla ea. Fata

se ascunse într-o tufă și le privi cum veneau pe pământ una câte una. Când întunericul se lăsă de-a binelea, lebedele se preschimbară în unsprezece voinici. Fata scoase un țipăt de bucurie. Erau frații ei!

Printii îi povestiră că locuiesc dincolo de mare și că trebuie să se întoarcă acolo.

– Luați-mă cu voi! îi rugă fata.

În noaptea ce urmă, printii împletiră din trestii un covoraș. Când răsări soarele, ei se preschimbară în lebede. O așezară pe fată pe covoraș și îl apucară cu ciocurile lor puternice, ridicându-l în văzduh.

După o lungă călătorie, ajunseră pe celălalt țărm al mării. În prima noapte, Eliza visă o zîină care îi spuse cum își poate scăpa frații de vrajă:

– Adună urzici și țese din ele unsprezece cămăși, îi spuse zîna. Aruncă-le peste frații tăi și vor scăpa de vrajă. Dar ține minte, pînă vei termina, nu ai voie să scoți un cuvînt, altfel te chinui degeaba!

Cîteve zile mai tîrziu, un vînător trecu pe acolo. Lebedele erau plecate după mîncare, iar Eliza era singură. Vînătorul era chiar regele acelei țări. El fu uimit de frumusețea fetei și o luă la palat.

Eliza vru să scape, dar nu avea voie să vorbească.

Fata mai avea nevoie doar de o singură grămadă de urzici pentru a termina de împletit cămășile. Într-o noapte, se furișă afară din palat și se duse în cimitirul de lîngă biserică, acolo unde urzicile creșteau mai dese. Dar preotul o văzu și crezu că e o vrăjitoare. Dragi copii, pedeapsa pentru oamenii care făceau vrăji era arderea pe rug.

Ajunsă la închisoare, Eliza se grăbi să își termine treaba la timp.

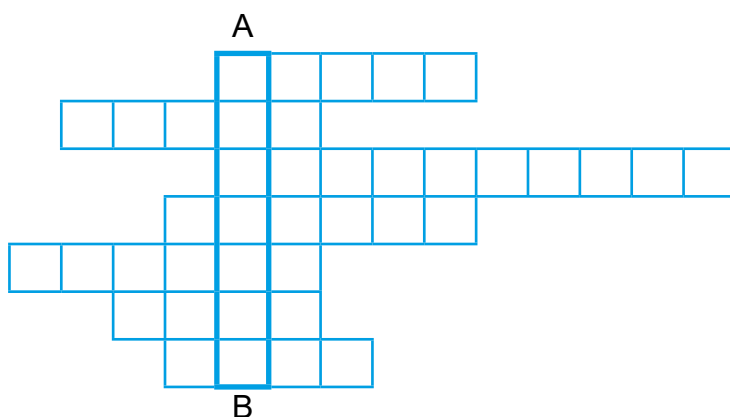
Veni și ziua cînd trebui să fie arsă pe rug. Pe drum, cele unsprezece lebede veniră lîngă fată. Îndată, ea aruncă pe ele cămășile. Sub ochii înfricoșați ai mulțimii, lebedele se preschimbară în prinți, iar Eliza putu în sfîrșit să strige:

– Sînt nevinovată!

Plîngînd de bucurie, regele o luă în brațe, iar frații se adunară în jurul ei. Numai cel mai tînăr dintre frați rămase cu o aripă în loc de braț, acolo unde Eliza nu mai avusese timp să-i termine cămășii mîneca.

Hans Christian Andersen

1. Completînd rebusul, pe verticala A-B veți descoperi ce este lectura pe care tocmai ați citit-o:

1. Locul unde trăiește un împărat.
2. Cel care i-a spus regelui că Eliza e vrăjitoare.
3. Mama vitregă a fraților era ...
4. Frații au fost preschimbați în ...
5. Din urzici, fata împletea ...
6. Eliza nu avea voie să vorbească, deci făcea pe ...
7. Fata s-a măritat cu un ...

2. Textul citit este:

- a) poveste,
- b) povestire;
- c) legendă.

3. Alcătuieste pe baza textului trei întrebări cu început dat:

- a) Cum?
- b) Când?
- c) De unde?

4. **JOC** «Adevărat sau fals»:

- a) Regele avea doisprezece copii.
- b) Regele s-a însurat a doua oară cu o vrăjitoare bună.
- c) Tatăl și-a alinat fiica de răul vrăjitoarei.
- d) Elizei îi era dor de frații săi.

5. Alegeți din șirul de mai jos trei însușiri potrivite pentru Eliza.

Puternică, îngrijită, harnică, răbdătoare, politicoasă, singură.

6. Desenează un fragment îndrăgit din textul citit.

LECȚIA 65

MUSCA LA ARAT

De la arat un plug
Venea încet spre casă

Și, la un bou pe jug,
O muscă se-așezase.
Iar ei, spre-ntîmpinare,
O altă muscă-n zbor
Îi face întrebare:
– De unde, dragă soră?
– Și mai întrebî de unde!
Ei musca îi răspunde

C-un aer supărat.
Au nu pricepi ce facem?
Nu vezi că noi ne-ntoarcem
Din cîmp, de la arat!

Spre laudă deșartă
Mulți zic: noi am lucrat,
Cînd ei lucrează-n faptă,
Ca musca la arat.

Alexandru Donici

1. Să înțelegem fabula.

- Despre cine este vorba în această fabulă?
- Cine venea de la arat?
- Cine s-a lăudat?
- Cum înțelegi ultimele patru versuri?
- Ce ne învață această fabulă?
- De ce îi spunem fabulă?
- Cine se subînțelege prin musca lăudăroasă?

2. Din cîte părți este alcătuită această fabulă? Citește pe părți.

3. Cum crezi, de ce autorul este numit «cuib de înțelepciune»?

4. Ce proverbe binevenite la această temă cunoști?

5. Încenați fabula.

LECȚIA 66

EVALUARE

1. Numește operele din acest compartiment.

2. Recunoaște fragmentul:

- a) ...Doar izvoarele suspină,
Pe cînd codrul negru tace...
- b) ...În noaptea ce urmă, prinții împletiră din trestii un
covoraș. Cînd răsări soarele, ei se preschimbară în
lebede...
- c) – De unde, dragă soră?
– Și mai întrebi de unde!...

3. Povestea «Lebedele sălbatice» este scrisă de:

- a) Ion Creangă;
- b) Hans Christian Andersen;
- c) Alexandru Donici

4. Spune care operă ți-a plăcut cel mai mult studiată în cursul
anului? De ce?

5. Fă portretul verbal al eroului tău preferat.

LECȚIA 67

Lectură

LA SCĂLDAT

... Dar cînd auzeam de legănat copilul, nu știu cum îmi venea; căci tocmai pe mine căzuse păcatul să fiu mai mare între frați. Însă ce era să faci cînd te roagă mama? Dar în ziua aceea, în care mă rugase ea, era un senin pe cer și așa de frumos și de cald afară, că-ți venea să te scalzi pe uscat, ca găinile. Văzînd eu o vreme ca asta, am șparlit-o la baltă, cu gînd rău asupra mamei, cît îmi era de mamă și de necăjită. De la o vreme, mama, crezînd că-s prin livadă undeva, iese afară și începe a striga, de da duhul dintrînsa: loane! loane! loane! loane! și Ion, pace! Văzînd ea că nu dau răspuns de nicăieri, lasă toate la pămînt și se ia după mine la baltă, unde știa că mă duc; și, cînd colo, mă vede tologit, cu pielea goală pe nisip, cît mi ți-i gliganul...

Toate acestea le privea biata mamă, uitată cu mîinile subsuoară, cum e omul necăjit.

Dar eu n-o vedeam pe dînsa, căci eram în treabă. În sfîrșit, mama, de la o vreme pierde răbdarea și vine tiptil, îmi ia toate hainele frumușel de pe mal și mă lasă cu pielea goală în baltă, zicîndu-mi cu năduh:

— Îți veni tu acasă, dacă te-a răzbi foamea, ș-apoi atunci vom avea altă vorbă!

Ei, ei! ce-i de făcut, Ioane? Fetele de la ghilit, care văzură asta, numa-și dau ghiont una alteia și chicoteau pe socoteala mea. Iară eu intram în pămînt de rușine, și cît pe ce să mă înec, de ciudă ce-mi era. Și din dragostea cea mare de mai dinioarea, îmi venea acum să le sîrîng de gît, nu altăceva. Pîndind vreme pe cînd șed ele plecate și dau pînza în apă la ghilit, fac țuști! din baltă ș-o iau la sănătoasa. Și fuga, fără să mă uit în urmă, pînă ce dau între hudiți, pe drumul care ducea la noi acasă. Dar nu merg pe drum, de rușine să nu întîlnesc vrun om, ci sar în grădină la Trăsnea, și cînd aproape să ies din grădină, mă simțesc cîinii lui, și la mine, să mă rupă!

În sfîrșit, m-au lăsat cîinii lui Trăsnea în pace.

Și merg eu acum fără pă sare prin păpușoi, pînă în dreptul ogrăzii, și mă uit printre gard și văd pe mama cum se da în vînt după trebi; și-mi era mai mare mila de dînsa, dar și de pîntecel meu cel stocit de apă încă îmi era milă. Și nemaiputînd suferi foamea, încep a mîrnăi ugilit printre gard: Mămucăi, iacată-mă-s! ...

Ion Creangă